Даькъала хилба 44 Октябрь!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
евет

АРАДУВЛ
1923-ча
шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 90 (2611) | Шинар, 7 ноябрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

ВАЙ ЗАМАН 44 ШУ

Россерча революционни пролетариато халкъа гоама хинна капиталистически строй йоха а яь, цІаккха а дунен тІа хиланза йола социалистически паччахьалкхе хьалъяь 44 шу дизад. Вай планета тІа эггара хьалха социальни революце дІаяьхар еррига эксплуататорски классаши группаши, дІаоттадир пролетариата диктатура, берригача къахьегамхой хьашташ Іалашдеш дола Іаьдал. Керда зама — капитализм хІалакьхиларен коммунизм котъяларен зама хьайийлар Сийлахь-боккхача Октябро. «ХІанз денз дІа керда оагІув хьаеллалу Россе исторе чухь, — яьхад Ленина, — хІанзарча эрсий кхоалагІча революце юххера а коммунизм котъяларга кхоачаде а деза».

Цхьаккха саг ваханза болча керда общество хьалъяра наькъ тІа а даьнна, шийн Коммунистически парте хьалхленца Ленина оттаяь социалистически общество хьалъяра план толамца кхоачашъяьй советски халкъо. ХІанз социализм йизза а цхьанна низо йохаергйоацаш а котъяьннай Советски Союзе. Социализм хьалъяр советски халкъа карагІдаьнна сийлахь-доккха гІулакх да, капитализмаца лоаттабеча къовсаме исторически котало я.

Атта хиланзар социализм котъяккха. Октябрьски революце лаьца никъ дерригача капиталистически дуненна духьалара никъ бар. Цудухьа дерригача дунен тІара контрреволюци духьалъяьлар хІаьтта хьахиннача Советски Іаьдала. Дунен халкъашта юкъерча буржуазе гуччахьа интервенци йолайир социалистически паччахьалкхенна духьал, вай мехка блокада йир, латаш хиннача кІайча гвардейций бІуна шоай тарлуш дола новкъостал дир.

Цхьабакъда, советски халкъ майрра духьалъэттар ерригача контрреволюцена. Цо бохабир кІайгвардейцаши интервенташи, мехка чура эксплуататорски классаш дІаяьхар, толамца чакхдаьхар деррига социально-экономически культурнии хувцамаш.

Лоаццача исторически юкъагІа хІанзара йоккха промышленность хьайир Советски Союзо, экономика капиталистически мехкех тиййша йоаца, низ бола индустриальни паччахьалкхе а хинна дІаэттар. Коллективизаце ларда тІа овлан тІара хувцаделар юртара гІулакхаш. Цхьан къамо шоллагІчунна низ-Іоткъам белга сецца дІа а даьккха, доттагІлен гІулакхаш оттадир мехкарча халкъашта юкъе.

Иштта чакхъяьлар культурни революци. ДукхагІа бола нах дешанза хинна мохк Іилман техникан лакхаленашка кхоачабир. Деррига дуне цецдаьккхад космос караерзаеш вай халкъо даьхача толамаша, вай планета эггара хьалхарча космонавташа Юрий Гагаринеи Герман Титовеи.

Советски Іаьдал эттача 44 шера советски халкъо даьха дерригача дуненна а исторически лоархІам бола толамаш къаьстта дика холуш да вай республике хиннача хувцамех. Паччахьа хана баьде, экономически а культурно а тІехьайиса Россе юстара моттиг хиннача Нохч-ГІалгІайченах Іалаьмате чІоагІа тоаенна промышленность, механизированни юрта боахам, дегІаена формах къамани чулоацамах социалистическии культура а йолаш йола тоаенна советски республика хиннай Октябрьски революци хинначул тІехьагІа.

Советски Союзе котъяьнна Іийнаяц социализм, цо хоадам боллаш толамаш даьхад социалистически система чудоагІача кхыча мехкашка а. ШоллагІа бола дунен тІом хинначул тІехьагІа Европан Азен дуккхача мехкашкара халкъаш капиталистийи помещикийи Іаьдал тІера дІа а кхесса социализма новкъа даьннад. Советски Союзан кхыча социалистически мехкаштеи юкъера экономически, политически, культурни гІулакхаш вежарашта юкъера дараш санна бартагІа лел. Хьахиннай социализмаи коммунизмаи новкъа долхача халкъий йохаргйоаца цхьоагІо — дунен социалистически система.

Октябрьски социалистически революци яьнна ди дезду укх шера деррига советски халкъ хІанзза йистеяьннача шийн хьамсарча парте XXII-ча съездо Іалаьмате чІоагІа дог айдаь долча деношка. Съездо тІаийцача парте кердача Программа дІахо коммунизм хьалъяра керттера декхараш белгалдаьхад. ХьатІадоагІача 20 шера коммунизма материально-технически база хьалъяьяккхар — из да хІанз советски наха хьалхашка латта керттера декхар. Шийн беррига низ тІа а бахийта из декхар кхоачашдеш да хІанз советски халкъ. Цунна хов вай ханарча советски наьха коммунизм хьалъе езилга а, бІаь шерашка адамаша сатийса вахара хьал, паргІато лургйолча обществе — коммунизме баха цар иpaз хургдолга а.

Доккхий хІамаш карагІдаьннад советски наха. Цхьабакъда, де дезараш кхы а дукхагІа да. Фабрикашкеи заводашкеи, мехкдаьтта промыслашка, колхозашкеи совхозашкеи хьинаре къахьегарца мара кхоачашдулургдац парте XXII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш. Коммунистически парте байракха кІал шерра боаржабе коммунизм котъяккхара тІехьа лоаттабу къовсам.

Сийле хийла адамий исторе чухь керда зама — капитализм хІалак хилара, социализм котъялара зама хьайийлача Сийлахь-боккхача Октябра.

Ю. ЧАХКИЕВ.

ОКТЯБРЬ

Хьа хана чухь де мел кхийнар
ЛаьрхІа вала мичаб низ!
Тахан накъа долх вай цІейна,
Баь сий дола боккха никъ.

Парте къулба деннад вайга—
Заман керда манифест.
БІаьшерашка нах шийх
хьийга
Кхоане вайна гарга гІерт.

Вай дахаргда коммунизме! —
Парте вайга иштта йоах.
Низ ца кхобеш из кхоачашъе
Хьинар денна сов вай доах.

Исторе чарх ди тІехь дукхагІ
Іа баьккхача новкъа кхест.
Из никъ бовзаш тІа-тІа
чІоагІагІ,
Халкъаш хьона тІехьа лест.

ХЬОНА ДА, ДАЬХЕ, ТХА СОВГІАТАШ

Бахка мабоаггІара накъа баьхкаб республика промышленноста болхлой Сийлахь-боккхача Октябра цІейна. Промышленни производства ерригача объемах йоагІа 1961 шера итт бетта план 104 процент кхоачашъяьй. Толамца кхоачашйир план Совнархоза ерригача управленешеи моттигерча промышленностои. Промышленни продукци соахка цу хана яьккхачул 12,6 процент дукхагІа яьккхай, из дикка дукхагІа я планови заданех оттаяь хинначул.

Планал совгІа Даьхенна деннад дукха мехкдаьтта, газ, мехкдаьтта сийрда продукташ, электроэнерги, гІишлой материалаш, халкъа эша товараш.

Къахьегама овсарле лакхъяра задани а тІеххоачашъяьй.

Керда техника юкъеяхьарахи технологи тоаярахи къахьегама овсарле 4 процент лакхъеннай.

Оттаьча планал совгІа промышленни продукцега дІабода мах лохбарах укх шера 9 бетта 5,7 миллион сом кходаьд.

1961-ча шера — семилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъе, аьнна, лаьца социалистически яхь тІа-тІа шерагІа ярж промышленни предприятей коллективашта юкъе.

М. ГРЕБЕНЩИКОВ,
статуправлене начальник.

☆ ☆ ☆

Йоккхача къахьегама коталонашца накъа енай Грознерча химически завода коллектив Октябра 44 шу дизара. Валови продукци арахецара 10 бетта план 100,2 процент кхоачашъяьй заводо. Соахка цу ханна хинначул 25 процент дукхагІа еннай валови продукци, 39,6 процент дукхагІа даьккхад фенол, ацетон, завод вай мехка эггара дукхагІа феноли ацетони доаккхаш йола предприяти хиннай. Соахкарчул дуккха дукхагІа ба укх шера дикагІа бола производственникаш. 7 сменеи, 8 бригадеи, 78 ударники ва коммунистически къахьегама сийлен цІераш яьха.

Завода коллектив доккхал дейиш йолаш я укх тайпарча производственникех: 16-ча цеха аппаратчиках Самаринки Анатолех, воккхагІа волча аппаратчиках Голов Николаях, № 12 йолча цеха слесарах Голиков Иванах, электроцеха электромонтерах Ганжа Григорех, контрольни мастерах Сыщикова Антонинах, № 8 йолча цеха машинистах Быченко Алексеях, иштта кхыбарех.

Доккхача цІейна накъа боагІача химикаша даьчарех эггара боккхагІа лоархІам болаш гІулакх да полиэтилен арахецаш йола цехаш хьалъяь ялар.

Халкъа боахама эшаш йола из лоархІамера продукци кастта арахеца йолалургья Грознера химически завод.

Л. ШИЛОВ,
химически завода производства начальник.

☆ ☆ ☆

Вай езача парте XXII-съезд хьаеллача деношка 10 бетта йола производственни план кхоачашъяра дола рапорт делар Грознерча крекинг-завода болхлоша. Яха лаьрхІачул совгІа 150 эшелон мехкдаьтта продукташ арахийцар крекингисташа.

XXII-ча съездо болх беча деношка ударни вахте а этта хьинаре къахьегаш бар технологаш. Коммунистически къахьегама коллектив яха цІи яьккхача № 3—4 йолча установка технологаша планал совгІа 2 эшелон мехкдаьтта сийрда продукташ елар Даьхенна, хІаьта № 5 йолча установка коллективо декабрь бетта чотах арахец мехкдаьтта продукташ.

Дикача къахьегама толамашца накъа енай завода коллектив Октябра 44 шу дизара. Октябрь бетта план ши ди хьалхагІа кхоачашъяьй.

Кхы а лакхера хьокхамаш даьхад къаьст - къаьстача коллективаша. Нов. Фролов начальник волча цеха болхлоша рапорт деннад 11 бетта йола план кхоачашъярах. Йоккхий къахьегама коталонаш яьхай № 3 йолча цехерча технологаша а.

Кхы а шоай хьинар совдаькха къахьегаш ба тха болхлой укх ноябрь бетта. № 21-1 йолча коммунистически къахьегама установка технологаша шоай вахтови заданеш планал 40—46 процент тІеххоачашъю. Дуккха а я заводе йоккхий къахьегама коталонаш йоахаш йола коллективаш.

Семилетка 3-ча шера план 18 декабре кхоачашъяра шоай низ ца кхобеш къахьегаргда крекингисташа. Из хургда дунен тІа эггара дикагІа йола общество — коммунизм хьалъеча тха коллективо лоацаш дола дакъа, КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъеча лоацаш дола дакъа.

П. РУСАКОВ.
Грознерча крекинг-завода директор.

☆ ☆ ☆

КПСС исторически XXII-ча съезда решенеша дегаш гІоздаьхад тха районерча къахьегамхой. Октябра 44 шу дузача денга дикача совгІаташца накъа баьхкаб уж.

Паччахьалкхенна дулх дІадалара семилетка кхоалагІча шера план 107 процент кхоачашъяьй района хьайбаш леладераша. 108 процент кхоачашъяьй паччахьалкхенна фуаш дІадалара план. Хьамсарча Даьхенна планал дуккха а совгІа деннад тха.

Района ерригача колхозашка Іана бокъонца кийчо яьй. Хьайбаш чудоахкача помещенешта ремонт яь яьннай, шортта доакъар кийчдаьд. ЦІенъяь чуийца яьннай еррига хьажкІаш.

Районе беррига къахьегамхой цІерах оаха дош лу тхоашта хьалхашка латта доккхий декхараш сийленца кхоачашде. Беррига шоай низи хьинари тІадохийтаргда тха къахьегамхоша Даьхенна дукхагІа юртбоахама продукташ ялара.

А. АСТАЛОВ,
КПСС Ножай-Юртовски райкома секретарь.

Д. КАНЗИЕВ,
Ножай-Юртовски райисполкома председатель.

☆ ☆ ☆

ЛоархІамера къахьегама толамаш а доахаш накъа енай Октябра цІейна Грозненски № 1 йолча шурий совхоза коллектив. Ноябра хьалхарча деношка йистеяьннай совхоз хьажкІаш чуийца. Кхоачашъяьй 10 бетта йола паччахьалкхенна юрта боахама продукташ дІаялара план. Ханал хьалха 14-ча октябре 3198 гектара тІа дІадийна даьккхад гурахьа дув ялат. Цох 1566 гектар кІа да. Соахкарчул дуккха дукхагІа дийнад укх шера гурахьа дув ялат.

Социалистически яхье хьалхара моттигаш яьхай № 1 йолча ферма механизатора А. Синюханова, агронома М. Гузяева. Цу ферма болхлоша 18 балха дийнахьа 1635 гектара тІа ялат дІадийнад. Иштта дика чакхдаьккхад гурахьа ялат дІадера балхаш № 2 йолча ферма болхлоша а.

Гуйран балхаш деча болхлошта юкъе дика политически болх баьб агитатораша Ф. Черномазова, Ф. Арсентьева.

КПСС XXII съездо тІаийца керда Программа кхоачашъяра хьинаре къахьегарда тха совхоза коллективо.

В. ВЛАСОВ,
№ 1 йолча шурий совхоза директор.

КХОАЧАШЪЕ ЦХЬАБАРТ А БОЛАШ ТІАИЙЦАЙ!
В. ЖАРИНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

СССР Оборона Министра
ПРИКАЗ

7 ноябрь 1961 ш. **№ 246** **г. Москва.**

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташи старшинаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан вай мехкарча халкъаша, Советски Герзашцарча Низий сий долча тІемахоша дезду Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дуза ди.

Сийлахь-боккха Октябрь безбелга чакхдоал КПСС XXII исторически съездо шийн болх йистебаьккхача — парте, советски халкъа, дерригача прогрессивни адамий вахар чу гІоpдаьнна доккха гІулакх хиннача белгаларча деношка. ЦІаккха а ца хиннача тайпара цхьабарт болаш тІаийцар съездо парте керда Программа — СССР-е коммунистически общество хьалъяра программа.

Коммунизм хьалъеш йоалла вай Даьхе Іалаьмате чІоагІа хьаштдолаш я дерригача мехкашкарча халкъашта юкъе бохаргбоаца машар хулга, КПСС XXII съезда решенеша къаьстта дика хьахьокх Советски паччахьалкхен машар безаш йола арахьара политика чІоагІеи лерагІеи хилар, массане а деррига а герз дІадаккхара тІехьа цо лоаттабу къовсам.

Цунца цхьана советски халкъ теркал ца дича далац, тІема авантюрашка кховсадала торо йола агрессивни империалистически низаш долаш хилар. Иштарча хьалашка тІемах мохк лорабелга мамогга чІоагІ ца дича, къовсам лоаттабара эшача дерригача вай ханарча кхоачамашца вай герзашцара низаш Іалаш ца дича ялац Коммунистически партии Советски правительствои.

Советски Эскареи ТІема-Форда Флотеи тІемахой сийлахь декхар да машар, вай Даьхен паччахьалкхен хьашташи кхерамзлеи лораеш фелал йолаш ха тІа латтилга.

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташи старшинаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизарца даькъал а дувц аз шо, дукха безача Даьй-мехка духьа, коммунизм котъяккхар духьа оаш хьегача къи тІа кхы а доккхагІа керда толамаш оаш дахар а лов сона!

Сийлахь-боккхача Октябро яьха бокъонаш лорае йоаггІача тайпара лораеш хила! БІуна фелали тІема кийчои мамогга лакхъеш хила! Даьхе лораяра эша деррига кхоачамаш геттара дика Іомаде! ТІагІертта чІоагІъе шоай мугІараштa юкъера тІема дисциплина, организованность, порядок!

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизара сийна **аз приказ лу:**

Тахан, 7-ча ноябре, залпах ткъаь иттаз йоккхий топаш кховсарца салют лолда вай Даьхен столице — Москве, союзни республикай столицашка, хІаьта иштта турпала городашка: Ленинграде, Сталинграде, Киеве, Севостополе, Одессе.

СССР Оборона Министр
Советски Союза маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Торжественни собранеш

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша дерригача советски халкъаца цхьана чІоагІа дог гІоздаларца дезду Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 44 шу дизар. Заводашка, промыслашка, колхозашка, совхозашка, дешара заведенешка цу хьакъехьа торжественни собранеш ю.

3—4 ноябре Октябрьски районерча къахьегамхой торжественни собранеш хилар С. М. Кирова цІерахча культура Дворецеи машиннаькъахой культура Дворецеи. Докладаш йир райисполкома председатела нов. Асхабалиева, КПСС райкома секретара нов. Меркуловас.

5 ноябре М. Ю. Лермонтова цІерахча театре торжественни собране баьхкар Ленински районера къахьегамхой. Доклад йир парте райкома секретара нов. Правеньке.

Къахьегамхой торжественни собранеш хилар Грознерча кхыча районашка а.

8 миллион зрителаш

Российски Федераце культура Министра нов. Поповеи культура болхлой Союза ЦК председатела нов. Калинниковеи моаршал луш телеграмма яйтай Нохч-ГІалгІайчен кинофикаце болхлошка. Укх шера кхоалагІча квартале лаьцача Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагІа преми еннай царна.

Ийс бетта вай республике чакхдаьннад 82405 киносеанс, царга хьежав 8 миллиони 314 эзари саг.

Октябра сердал

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизад.

Шовзткъе диъ шу да заман къулба гебагIа хадданза коммунизмагахьа бийрза а болаш исторе Лаьттан кема кердача новка дIакхувла.

Низ болча ледоколо ша эттIабарах тарра, духьаленаш кагьеш, бирса талгIеш тедаш, Лаьттана керда никъ буллаш йода вай сийлахь-йоккха социалистически паччахьалкхе. Марксизма-ленинизма маякаца ший никъ сийрда а боахаш, из дIакхувлар Советски Союза Коммунистически парти я.

Историена дукха ха яц шовзткъе диъ шу. Адамашта цхьаккха хувцам ца беш дIаихад бIаь шераш а. Алхха вай хана, социалистически революцей замах, вIалла а ца хиннача тайпара технически прогресс лакхъеннача замах мара хьийддадац наьха вахар дерригача адамий кхоанара ди хьаделлаш вай караерзаьча космически аренашка ший бухь а кхоачаш йолча лакхаленга бодача новкъа.

Вай халкъо керда вахар хьадар духьа лоаттабеча къовсаме дуне а хувцаш, шоаш а эргабоалаш хьабоагIача цун турпалашта, советски наха карагIдийннача сийлахь-доккхийча хIамай лагIаш да дIадаха шераш.

Дукха книжкаш яздергда вай ханах. Адамий вахаре тамашнера ер ха цIаккха а йицлургьяц тIехьа тIайоагIача вай тIехьенна, цудухьа цхьаккха а нийса доаца хIама юкъе ца эккхийташ дIадахьа деза вай воай деррига вахар. цу вахара керттера декхар — къахьегам.

Тха болх, писателий болх, духьала ше общества материальни ганзаш хьакхоллаш бац. Ший къахьегама процесс ше вIаштIехьйоаккх писатела, цунна регламент ше оттаю. Цхьабакъда, тхона, литератораштa, дика хов саго ший лоIамах беш санна хетача тхоай балхо цкъаза сатем боабийя, салаIарах даьхе тхоаш мишта леладу. Йоазонах чам беннача хана писателга ручка Iобиллийта, из истола тIара хьаваккха хала да. Цу хана деррига дуне шийна гаьна даьлча санна, ше язбеча наьха образащца, цар леладеча гIулакхащца вах писатель. Цхьабакъда, вай берригa писателаш а хIанз дукха ха йоаццаш цу бокъон тIара баьнна хилар, аьлча, харц хургда моттац сона. Цунна дола бахьан дар КПСС XXII съезд.

Творчески болх а ца беш съездага ладувгIаш дар тхо цу деношка.

Сага дика оамал лархIац хьагарах. Со хьегавац новкъостий балхах, йоазонех ка яьлча. Хьегавац рузкъах, нахагарча иразах. Бакъда, тахан дерий ца дича валац со: ма чIоагIа хьог со, цIаккха а дицлургдоацача укх деношка вай парте исторически XXII съезде дакъа лаццал ираз хиннача сай новкъостех.

Вай Даьхен дукха миллионаш гражданаша санна, — вай Даьхера бараш хинна Iа уж! — кхы мел дар диц а дале, радиоприемника хьалхашка ладувгIаш вагIаш хела сахьат даькхад аз а... Съездо доахача сига ладувгIаш, низ бола дог, парте дог мишта нийса детталу хьахозаш.

Никита Сергеевич Хрущева яьча кIоарга маIан долаш йолча докладаша, съезда делегаташа даьча хьаькъалерча къамаьлаша къаьгга хьалхашка увттадора, мел доккхий хувцамаш да кхы тIа а кастта хургдараш.

Ма чIоагIа дог гIоздоаккхаш, иразе, сийрда я-кх вай кхоане!

Хала а бIаьха а никъ ба воаш де лаьрхIачунга вай хьабенар. ЦIийца, хьацарца яьккхай советски халкъо сийрдача кхоаненна йола шоай бокъо. Цхьабакъда, тахан санна, коммунистий парте кердача Программа тIа санна, къаьга гуча цIаккха а енаяц вайна из кхоане.

ХIанз юха а воай вахара наькъех йолча лекцега, вахаро шеа, ленински парте Iалаьмате йоккхача опыто а нийсъяьча, тоаяьча лекцега ладувгIаш парта тIа се вагIаш санна хеталу сона. Вай кхоанен программага ладувгIача хана дага ца бохаш Iеваланзар со вай халкъо укх денга хьабена никъ.

Лекхача геза зурмашца, дега тIа кхоачаш долча Марсельеза дешашца, лозунгай цIеча кIадашца, улицай, майдай деррига шорал хьа а лаьца, набахтен наIарашкахьа тIагIертача Iалаьмате дукхача наьха тоабашца дага ух сона Октябрьски революци.

Йохаяь паччахьа набахтен наIараши тоабано мархIа бехка бесагIа баха нахи сайна бIаргабайча, тIаккха геттара дика дайзар сона «Кортамукъал» яхача деша маIан.

Цул тIехьагIа сона байзар граждански тIом, байзар йоккхийча топий таташца, боабеча нахаца, доарахошца, йоагача сай юрташца, моцалца...

Дог гIоздоахаш йола хоза ха хьаотталехьа хьалхагIа дукха лайнад, дукха дайнад.

Гой, тхо, эггара хьалхара гIалгIай пионераш, моаршал хатта долх областной партийни конференце делегаташка, аз цIе галстук кач хьоарчаю парте обкома секретара Зязиков Идриса... Из гIоза минот хьаоттарга хьежаш, зала наIарга латтача хана тхона хьахозар тхоай ноаной, йижарий бувцаш ду къамаьлаш, хьахозар парте лозунг: «лоаман кхалсага—полтув!» — наьха йоакхо еш хиларца, — алхха цу цхьаннеца а цар синош дIоахдеш, баркал ала догдойташ йола лозунг.

Из хинна дукха ха я.

Гой, хIанз а, цу бера ханара сай лер санна, сона приемника чура хьахоз парте XXII съездага моаршал хатта даьхкача берий лер, юха а дог тохалу.

Мичара! Къалуш, дIайоалаш яц къонал, дIахо а вай берашца яхаш я из. ГIоздаьнна детталуча вай дегашца да тахан пионераша парте съездага тела моаршалаш.

ТкъоалагIча шерашкахьа даьккха къаьна сурт улл сона хьалхашка, IотIаэзза тIатохкаш корталеши моашоши а йолаш вайнаьха кхалнах латт цу тIа. Къеча вахарои бирсача, къаьнарча Iадаташеи диках ца кхуйташ баьхаб уж кхалнах. ЦхьаьцаI яц царца полтув тIаювхаш. Царна юкъе латт эрсий къамах кхалнах, кхалнаьха отделера партийни болхлойи эггара хьалхара гIалгIай коммунисткаш Базоркина Джанеттеи Зязикова Джанеттеи. Уж бар, шоай вахар цIаккха хадаргдоацаш партеца дийза, шовзткъа совгIа шу хьалха лоаман кхалсаг мукъаяккхара денал доллаш къовсам дIаболабаьраш, тахан еррига духьаленаш каг а еш, маIача наха нийсса вай республика вахарца дакъа лоацаш йола кхалсаг мукъаяккхара.

Вахара кердача новкъа бахар духьа Советий Iаьдал даьннача юххье шоай хьалхарча съезде вIашагIкхийтта хинна кхалнах хIанз мичахьа бол-теш? Массанена а голий царна вай гIоза ди, берригаш а боагIалий-теш халкъа толамий 44-ча шера накъа?

ХIаа, царех дуккхаш тахан а вайца ба, хIаьта цар къонгаши мехкарийи вай мехка коммунизм хьалъяра программа, берриганешца цхьана, хьал а лоацаш, берригача делегаташца, ' дерригача советски халкъаца цхьана фракционерашта Молотова, Маленкова, Кагановича, культ личноста кхыча гIончашта эгIазал а кхайкаеш парте XXII съезда делегаташ а хиннаб.

Сталина диктаторство хиннача цо шийна гарга эзараша наха бокъо йоаца гIулакхаш леладьчеи ханарча репрессай Iазап шийна тIаэтта хиннача нохчгIалгIай халкъа чIоагIа гарга а мах баь ца валлал беза а ба, Никита Сергеевич Хрущев керте а латташ, Центральни Комитето денал долаш лелабаь партена духьалара группа идейни а организационни а йохаяь, мехка чухь закон а, парте вахар чу ленински принципаши боарамаши а юхаметтаоттадаь къовсам.

Вайнаха цIаккха а бицлургбац из къовсами толами, хIана аьлча, алхха из бахьан долаш вошал долча СССР халкъий дезалашта юкъе юхаметтаоттаяьй вай Нохч-ГIалгIай республика а.

Культ личности цIаккха а юхахургъяц вай мехка, цхьабакъда, ший деррига вахар Ленина гIулакха, парте гIулакха дIалуш вола новкъост Хрущев вай халкъо лархIари, цунна даггара из везари массане кхетадеш а доагIаш а да.

ХIанз дукха ха йоаццаш лоам вар со. Къаьга малх хьакхийттача Iурра, аьлеши довкъаши а доахаш, массе миIингашкара Асламбек Шерипова цIерахча колхоза правлени уллача ЖIайраха гуллуш бар лоамарой —колхозникаш, маIа нах, кхалнах, бераш. Тхо тIадаьгIа парте райкома машин цхьан гIашлочоа тIехьакхийра. ДIаюстара а ваьнна, шув йисте дIаэттар из. Цу шув кIал гIолла чопаш беш, дорх делча санна, хьийдда додар Iарам-хий. Цу лакхача шув йисте шек воацаш из зIамигача дегIара саг латтарах цу сахьате хоалора ший ха цо лоамашка яьккха хилар. Из ва а вар колхоза эггара къаьнагIчарех цхьа член — Патиев Соси. Из воалаве дахадар тхо. Цхьабакъда, тхо дахкарга хьежаш цIагIа вагIа цу дийнахьа сатувш хиннавацар хьаькъале бIаргаши безаме велакъажари а долаш вола из къоано.

ЖIайраха, колхоза правленена гаьна доаццаш еттача кирпишкех хьалдаьд доккхий цIенош. Из я Нохч-ГIалгIайчен лоаме хьалъяь эггара хьалхара клуб. Колхоза ший чотах хьал а яь, цкъаза городе а ца нийслучча тайпара хоза кийчъяьй из. Берригаш а санна, из клуб хьаеллара цIей оттача воагIар къаьна Соси а. Цхьабакъда, цу халкъа цIей тIа эггара хьалхара дош алара ираз шийга кхоачаргдий-м хацар цунна. Гой, сцена тIа, президиума юккъе вагIа из. Цунна улув ба колхоза дикагIа бола болхлой, гIалгIай мехкарий, комсомольцаш. Уж цунна бIарахьеж, Кавказски тIом хиннача замагIа ваьча, виъ паччахьо — шин Александреи шин Николаеи — паччахьал деча хана ваьхача, герз бе а делла паччахьа Iаьдала духьал Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци лораеш хиннача саго оалача дешага хьеж уж.

Вай халкъа тIалаьттача халача ханех дукха хIамаш дийцар цу сарахьа Сосе. Ший къамаьл чакхдоаллаш аьлар цо.

— Во, хала бахар нах. ДIаара хьажал корах — къаьнарча вахара тешаш санна латт вай даьй баьха гIалаш. Гой, шоана, цар кораш мел зIамига да, царех сердал чуягIацар. Чухь шийла, баьде яр. Наха шоайла довнаш леладора, цаI шоллагIчох кхерар. ХIаьта хIанз дIахьажал укх вай клуба корашка. Ма дукха сердал чуйоагIа царех. Лоамаш дайна ца Iеш, деррига вай лаьтта, МагIалбикера вышкаш, базархой рузкъаш мара паччахьа хана кхы дувцаш хIама ца хиннача Наьсаре хьалъеш латта заводаш, фабрикаш. Даьхенна мехкдаьтта тела Грозный гу сона укх корех, гу сона школаш, больницеш, со къона волча хана вIашкаетталуча шалтай таташ. бертий увгIар, бойи жеройи белхар мара хIама ца хезаьча Нохчийче арахь а лоамашка а хьалъеш латта ер санна йола клубаш. Тахан ма дукха маьлха сердал я вай Даьхен тIа! Из хийцца хьакхоач вайга, укх цIагIа, укх корех шортта чуйоагIа из! Ше-ше чIоагIагIа хилар духьа цхьан тайпо хьалдаь цIа дац ер клуб. Ер хьалъяьй еррига колхозо. Дулх-цIий а доацаш, юкъара гIулакхаш да тахан наха юкъе вошал хеттар... Дика дах вай, дIахо кхы а дикагIа дахаргда. Парте ишта йоах, яхаче, из хург а да иштта. Яхийла парти! Со се, Патиев Соси, миссел хьо вахар лов сона, аз йоах аьле, дIаала Хрущевга. Халкъа кхаъ хургба цох...

«Физкультуреи спорти» яхача журнала тIеххьарча номерех цхьанне тIа дувц: «МЭН яхача острова тIа (Ирландски форда тIа) ваха бIаьра ваьнна Томас Бринсон ший дезткъа шу даьлча денз, хIара шерра-шера острова тIарча лакхача лоам тIа вувл ший унахцIено миштай тахкар духьа».

Из лоам — Снейфелл — форда тIехен тIара 619 метр мара лакха бац. Соахка, ший бIаь шу дузача дийнахьа, цу лоам тIара ше IокIалваьлча ше кIеззига вувхьаш хилара дерий динза валанзар къаьна альпинист. Снейфелл яха лоам лакха хиларах дацар из, цу лакхера мистер Бринсона бIаргайов йиш яр къаьнача Альбиона бердашта юхе хьувза, цу хишка кхы хьалхагIа вIалла хоаяланза йола атомни двигателаши Поларис яха ракеташи а тIайолаш йола американски акулаш.

Из бахьан долаш дий-хьогI Томас Бринсона вувхьар. Цох баллацалий-теш дукха ха йоаккхаш цар нах бахара бола кертера кхерам.

Снейфелл яхача лоамал шозза лакхагIча уллача шоай колхоза лаьтта гIолла, вIалла хIама новкъа доацаш, паргIатта лел 108 шу даьнна Патиев Соси. Из е вувхьа а вувхац, хIаьта цо ший низ гонахьарча Кавказски лоамаш тIа вувлаш а ца тохкаш, обществана, колхоза, дезалла беркат доалача балха тIа тохк. Берригача советски наха — бакъдолчун съездага, вай парте съездага моаршал хоатташ хиннача пионерашкара денз Патиев Соси миссел баьхача нахага дIакхаччалца — массанена а дика хов коммунизм хьалъеш турпале шоаш хьега къа империалистически акулех лорадеш вай Коммунистически парти йолга.

Цудухьа шера шозза—ЦхьоалагIча маеи ВорхIлагIча ноябреи — кердаяьннача советски юрта лакхера IотIахьежаш латтача Мет-лоам тIа боал пионераш а Патиев Сосе ханара бараш а. Шоаш цу тIа массаза бовл, дега тIа йоккха курал а йолаш, вай Даьхен цIе байракх йогI цар лоаман керте, лоа санна кIайча алапащца даьча йоазонна улув: «Хоастам хилба КПСС!».

Идрис БАЗОРКИН,
писатель.

ЦИФРАШИ БАКЪДАРАШИ

1913-ча шера паччахьа Россе даь болат 4,2 миллион тонн дар. 1961-ча шера СССР-е 71 миллион болат дергда, вешта аьлча, вурийттазза дукхагIа. 20 шу даьлча вайга йиш хургья шерра-шера 250 миллион тонн болат де, е 1913-ча шера Россе даьчул 59-зза дукхагIа.

☆ 1961-ча шера Советски Союзе 166 миллион тонн мехкдаьтта доаккхаргда — 1913-ча шера даьккхачул 18-зза дукхагIа. 1965-ча шера 240 миллион тоннал а тIехдаргда доаккхаш дола мехкдаьтта.

☆ 1913-ча шера паччахьа Россе яьккха газ 0,02 миллиард кубически метр хиннай. Укх шера СССР-е йоаккхаргья 52,5 миллиард кубически метр газ. Лоадама хIама ца эшшаш кхо эзарз дукхагIа хул из.

☆ Дунен тIа эггара дукхагIа низ болча электростанцей мохк ба Советски Союз. 300 миллиард киловатт-сахьатал дукхагIа электроэнерги йоаккх вай. 1913-ча шерачул 160-зза дукхагIа йоаккхаргья из 1961-ча шера.

☆ 1961-ча шера СССР-е хьабергба 443 миллион сага бувххал кога гIирс — паччахьа Россе беш хинначул дуккхаз а дукхагIа ба из.

☆ Семилетка кхоалагIча шера Нохч-ГIалгIайчен йоккхача промышленноста 1913-ча шерарчул 35-зза дукхагIа продукци лургья. Мехкдаьтта кхоззеи, машиностроенеи, металлообработкаи продукци 536-ззеи, кхачаи продукци 133-ззеи дукхагIа ергья.

☆ Наха чуIе цIенош дукхагIа хьалдара даькъе дунен тIа эггара хьалхара моттиг лаьцай Советски Союзо. США, Англи, Франци ФРГ, Швеци, Голланди, Бельги, Швейцари вIашагIтехача, цу массанахьа а дечарел дукхагIа наха чуIе цIенош хьалду вайцига хIара шерра-шера.

Алхха укх тIеххьарча диъ шера Нохч-ГIалгIай республике хьалдаьд 270 эзар квадратни метр наха чуIе цIенош. 1961-гIа шу доладелча денз наха чуховша дIаденнад 55 эзар квадратни метр совгIа цIенош. ХIанз Грознера нах чубаха цIенош 1926-ча шера хинначул 3,5-зза дукхагIа да.

☆ 1913-ча шера паччахьа Россе оахаш хинна лаьтта 118,2 миллион гектар дар. Цу тIара чудахьа ялат 1909—1913-ча шерашкахь (юккъера лаьрхIача цхьан шера), 4,4 миллиард пунтал тIехдалацар. ХIанз СССР-е оаха а оахаш еррига юртбоахама культураш дIаюв лаьтта 204 миллион гектар хинна Iац. ХIаьта чубахьа хьувкъам (амбарашка кхоачар) юккъера лаьрхIача 8 миллиард пунт ба.

Вай коммунизме кхоачаргда

КПСС XXII-гIа съезд йистеяьннай. Исторе чухь хаьдда моттиг дIалоацаргья XXII-ча съезда болх баьча исторически деноша. Москве вIашагIкхийтта хилар коммунистически парте толашагIа бола къонгаши мехкарийи.

Н. С. Хрущева съезде яь докладаш

йийшача, съезда материалаш ейзача хIара советски саго кхы а чIоагIагIа доккхал ду вай хьамсарча партех, низ болча социалистически Даьхенах. Шоай безам беце а, из шоашта Iалаьмате новкъадале а вай Iалаьмате йоккхий коталонаш яьха хилара мукIарло данза балац кхыметтел империалисташ а. Иззал йоккхий, дукха я уж!

Цхьабакъда, КПСС XXII-ча съезда решенеша, цо чIоагIъяь тIаийцача Программа кхы а доккхагIа, сийлахьа декхараш хьалхашка оттадаьд советски халкъа.

Массаза а санна хIанз а парте делаьрхIар дизза кхоачашдергда халкъо. Беррига шоай низ тIабахийта, хьинари денали оарцагIадаьккха къахьегаш ба советски нах. Царна дика хов сийрда кхоане — коммунизм ши-шегIа хьахургйоацалга. Цудухьа ди тIехьа хьинар совдоахаш къахьег цар.

Оаха, мехкдаьттахоша, дика кхетаду коммунизма материально-технически база хьалъяра тхоашта хьалхашка латта декхараш. ЦаI мара дац тхона дагадоаллар — езача Даьхенна дукхагIа «Iаьржа дошув» далар, ди тIехьа дикагIа къахьегар.

КПСС XXII-ча съезда хоза совгIат дир тха бригада. 17-ча октябре планал совгIа 15550 тонн мехкдаьтта делар Даьхенна.

Кхы а доккхагIча толамащца накъа даьхкад тхо Октябра 44 шу дизара денга. ТIеххоачашдаьд цу денна сийна тIаийца хинна социалистически декхараш. Планал совгIа 17200 тонн «Iаьржа дошув» даьккхад.

Из къахьегама котало яккха вIаштIехьдаьннад бригада укх шера 18 геолого-технически мероприяти чакхъяккхарах, скважинашта ремонт юха дикка йIаьхъярах.

Цхьабакъда, керттерадар даьраш-м нах ба. ЧIоагIа дегIаенай тха бригада, лакхъеннай болхлой говзал. Производстве шоаш дикагIа йолча оагIорахьа дIабовзийтаб мехкдаьтта доаккхача оператораша Н. Машенцова, П. Ковалева. Р. Мамергова, И. Макаренкос, Д. Мамергова, кхы дуккханеша. Цар массане а хьинаро, говзало торо хилийтар Октябра цIейна сийна тIаийца декхараш дикка тIеххоачашде.

Тхона къаьстта гарга да нов. Н. С. Хрущева КПСС XXII-гIа съезд дIакъовлаш аьнна дешаш:

«Вай дагалаттар гуш да, декхараш белгалдаь да. Балха тIадерза, новкъостий!»...

Цу дешаша къаьгга хьагойт коммунизм къахьегамца мара хьалъе йиш йоацилга. Тхоай бригада цIерах тахан аз дош лу: дIахо йодача хана кхы а хьинарегIа, чIоагIагIа болх бергба оаха.

Вай кхача гIертар — коммунизм яр. Вай коммунизме дахаргда!

Ф. КОЛЕСНИКОВ,
«Малгобекнефть» НПУ 1-ча промысла коммунистически къахьегама бригада бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал.

ЕЗАЧА ДАЬХЕННА—ДУКХАГIА „IАЬРЖА ДОШУВ“

КПСС XXII-ча съезда сийна керда къахьегама толамаш даьхар тха управлене мехкдаьттахоша. Тахан, Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дузача дийнахьа, кхы а доккхагIа толамаш дахарах рапорт телаш ба уж.

Ший программа тIа парте беррига советски къахьегамхой тIахьех укх гаргарча ткъаьх шера коммунизма материально-технически база хьалъяра. Тха берригача болхлоша хьаллоац из тIахьехам. Оаха дика кхетаду из декхар кхоачашдара мел лоархIаме гIулакх да дукхагIа мехкдаьтта даккхар.

Съезда хьалха социалистически яхь а йоаржаяь Сийлахь-боккхача Октябра цIейна сийленца накъа баьхкар «Сунжанефть» НПУ кIоарга бурув деттача контора мехкдаьттахой. Доккхий производственни толамаш дахарах РСФСР Министрий Совета дIа-юха тела ЦIе байракх еннай контора коллективана. Уж толамаш доахаш кIезига дакъа лаьцадац коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча тха бригада а.

18 саг ва тха бригаде болх беш. Бригада вIашагIъеллача хана денз кхоалагIча скважине бурув тох оаха. Управлене бригадашта юкъе хьалхара моттиг а яьккхай, хIаьта «Сунжанефть» НПУ дIа-юха тела ЦIе байракх а тха бригадага я.

Цхьа уйла йолаш, тIагIертта, хьинаре еррига бригадо къахьегарах вIаштIехьдаьлар тха уж толамаш даха. Цудухьа къаьстта цунах дувца безам ба са. Хьалха дика вIаштIехьбаьккха бацар тха болх. Къона яр бригада коллектив, шоайла вIаши бовзацар болхлой. ЦIаккха дицлургдац сона № 103 йола скважина яккха бурув тохаш план тIа а ийца декхараш кхоачаш а ца деш тхоаш дисар. Цудухьа цIенхаштта кхетама болх бе бийзар коллективаца, хIара болхлочунца. Цу гIулакхах боккха пайда баьлар. ЦIаккха ца хиннача тайпара барт тоабир болхлой, лакхбир цар бехктокхам.

Укх шера № 73 йола скважина яккха бурув тоха долалуш оаха лаьрхIадар шера план 1-ча октябре кхоачаш а яь, планал совгIа 1450 метр бурув тоха, спуско-подъемни балхаш 110 процент кхоачашде, пайдане болх беш йола ха 90 процентага кхоачае, 500 тонн утяжелителаш кхое, 4 рационализаторски предложени яла. Цу тайпара декхараш тIаэцара тIахьехаш кхайкарал дир оаха еррига бригадашка. Кхыча бригадаша хьаллаьцар тха болам.

Белгалдаккха дезаш да уж декхараш сийленца кхоачашдара берригача болхлоша шоай низ тIабахийта хилар. 32 шу да аз болх бу. Сай хана дукха бейнаб сона дика болх бераш а во бераш а. Бакъда, хIанз са бригадера болхлой санна хьинар долаш, шоай болх дукха безаш, цхьаккха а хIамах бIу ца къожабеш нах нийсбеннабац сона.

Из дика бIаргагу цар даьхача толамашка хьежача. Шера план республике эггара хьалхарчарца — 7 беттеи 10 дийнахьеи кхоачашъярах рапорт деннад оаха. Балха юкъейоалаяьй 2 рационализаторски предложени, разрядаш йола 3 болхло Iомаваьв, пайдане болх беш йола ха 94 процентага кхоачаяьй.

МоллагIча мехкдаьттахочоа дика довз «авари» яхача деша маIан! Iалаьмате доккха зе кхет скважине авари хилча. Цхьан саго даьча гIалато беррига болх соцабу, зехьа дукха ха йов. Тха бригадерча хIаране дика кхетадаьд из хIама. Шоай бехках авари ца хилийта гIерташ ва тха мел вола болхло. ВIаши новкъостал делга, говзачунца дагавалга, цун опыт хьаIомаелга—из деррига тха коллективе чIоагIденна дIаэттад.

Бурув тохаш йола инструмент цIена а тешаме а лелаяро, къахьегама дисциплина чIоагIа хиларо торо хулийт авари йоацаш скважинашка кIоарга бурув тоха. Уж деррига балхаш Iалаьмате дика ду тха бригада членаша, Корниенко Виктора, Шкубелев Михаила, Цинбалов Григоре, Мурзабеков Iаддала, Плиев Сулейма, кхыбараша.

Дикача къахьегама совгIаташца накъа енай тха бригада Октябра цIейна. Мамогга кIоаргагIа бурув тохар, цигара «Iаьржа дошув» дукхагIа лахар—из да тIехьагIа дIайодача хана а тхона хьалхашка латта керттера декхар. Тхоай низ, хьинар кходергдац оаха из декхар сийленца кхоачашдара.

А. ПЕЧЕНОВ,
«Сунжанефть» НПУ коммунистически къахьегама бригада бригадир.

Сурта тIа: «Сунжанефта» мехкдаьтта промыслови управленера нов. А. Печенова кулгалду коммунистически къахьегама бригада. А. Печенов (аьрдехьа йистте латт).

И. ПЛИЕВА сурт.

РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ СОВГIАТ

КПСС XXII-ча съезда сийна доккхий декхараш тIаийцадар Грозненски локомотивни депо рационализаторашеи изобретателашеи: парте съезд хьаеллача денга 80 эзар сома пайда балар.

Из декхар тIеххоачашдаьд рационализаторашеи изобретателашеи. Укх шера ийс бетта балха юкъейоалаяьча рационализаторски предложенех 104.400 сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд.

Уж толамаш дахарах Сийлен грамоташ еннай 21 болхлочоа, 23 болхлочоа ахчан совгIат деннад.

СовгIаташ деннарашта юкъе ба локомотивни депо керттера механик Маслов Петр, Гудермески локомотивни депо газосварщик Дмитриенко Виктор, электромеханик Георгиев Евдоким, техник Бобырь Николай, вагонни депо слесарь Толокольников Александр, кхыбараш а.

Г. АНОХОВ.

ЧIоагIа да технологий дош

Хьинар айдаь, коммунистически хьисапе къахьийгар тха установка технологаша КПСС XXII-ча съезда сийна къахьегама вахте а этта. Дикача совгIаташца накъа ера коллектив съезд хьаеллача денна, дикка тIеххоачашдир тIаийца хинна социалистически декхараш.

Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дизара денна шерра яьржача яхьа юкъе бахабар беррига технологаш. Цудухьа, оаха тахан дог гIоздаьнна ях: Октябра сийна тIаийца декхар толамца кхоачашдаьд.

Коммунистически къахьегама цIи лелаеча тха установка тIеххоачашъяьй семилетка кхоалагIча шера план. Планал совгIа езача Даьхенна еннай массехк эшелон мехкдаьтта продукташ.

Белгалъяьнна дика болх беш я боккхагIа болча операторий нн. Лубышева, Седых, Рябова технологически бригадаш.

Адамашта массаз а дагаяьлла иразе кхоане хьалъеш доал советски халкъ. Из доккха декхар а вай сийленца кхоачашдергхилара тешалду КПСС XXII-ча съездо тIаийцача парте Программа. Тхона Iалаьмате дика хов хIанз эггара керттера дар даим хьинар совдоахаш къахьегилга долга.

Вай мехка коммунизм хьалъяра беррига тхоай низ, говзал дIалургья оаха.

В. ГАЙДАЙ,
крекинг-завода коммунистически къахьегама цIи еннача № 3-4 йолча установка начальник.

ЦИФРАШИ БАКЪДАРАШИ

Укх тIеххьарча ворхI шера СССР-е доаккха ялат 3 миллиард пунт совгIеи паччахьалкхенга дохкар миллиард пунт гаргген тIакхийттад. 1961-ча шера 15-ча октябрага ийцад 3 миллиарди 86 миллиони пунт ялат — 1960-ча шера цу хана ийца хинначул 354 миллион пунт дукхагIа.

☆ 1913-ча шера хьажкIаш дIайийна лаьтта 2,2 миллион гектар мара дацар Россе. 1961-ча шера СССР-е дIайийнай 25,6 миллион гектар хьажкIаш.

Йоаккхача шурий дукхалга дилача 1958-ча шеррехьа а США-на тIехьакхийнаб вай мохк. Соахка СССР-е 848 эзар тонн маша даьтта даьккхар, е юккъера лаьрхIача хIара сага сих 4 килограмм, США 665 эзар тонн даьккхар, е сага сих 3,7 килограмм.

☆ 1913-ча шера еррига промышленносте балха ден дIоахал 9,9 сахьат дар, хIаьта металлурге 10,1 сахьатагеи кхачан промышленносте 10,8 сахьатагеи дIакхоачар из. ХIанз СССР-е балха ди юккъера лаьрхIача 6,94 сахьат мара дац.

☆ Советски Iаьдал эттача хана денз болхлой реальни алапеш 5,8-ззеи ахархой доходаш 6-ззеи алсамъяьннай.

Вахаш саго йоаккха ха шозза йIаьхъяьй социализмо. ХIанз юккъера лаьрхIача 69 шу доаккх саго.

☆ Ийссара баьнначa берригача нахах 76 проценти, хIаьта кхалнахах 88 проценти дешар ца ховш бар революци хилалехьа Россе.

Социализма мехка массанена а дешаргеи культурагеи шерра никъ хьабийлаб. ХIара итт эзар сагах 1960—1961 дешара шера ши эзар гаргга деша вагIар СССР, берригача дешара заведенешка, 1914—1915 шера 624 саг мара ца ваьгIача.

1913-ча шера Россе лакхера, йистедаланза лакхера, специальни юккъера дешар ховш 290 эзар саг мара вацар. 1959-ча шера СССР-е уж 13,4 миллион сагага дIакхаьчар.

☆ 800 миллион экземпляр совгIа книжкаш а долаш, дуккхача дешачарна гIулакх деш йола 140 эзар гаргга библиотека, 900 музей я СССР-е. 130 эзар гаргга клуба учрежденеш я мехка.

☆ 1960-ча шера книжкай тираж 1,23 миллиард экземплярага дIакхаьчай. ХIанз шера хIара сага сих 6 книжка арадоаккх вайцига, 1913-ча шера паччахьа Россе доаккхаш хинначул 5 книжка дукхагIа.

Нийсача новкъа

Тха совхоза коллектива юкъе хIаране ший эггара хьалхагIа, сихагIа де дезар, хIанз эггара бехктокхамегIа дар лаьрхIа тIаийцай КПСС исторически XXII-ча съезда решенеш.

Боккха лоархIам болаш, кIоарга маIан долаш хIама да советски наха шоай программа лоархIаш йола вай Коммунистически парте XXII съезде керда Программа тIаэцар а из чIоагIъяр а. Дог гIоздоаккхаш я вай кхоане! Адамлен исторе чухь ца хиннача тайпара дегIайоагIаргья вай Даьхе, тоалургда халкъа вахар.

Оаха Iалаьмаге дика кхетаду парте XXII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара ди тIехьа хьинарегIа къахьега дезилга, махулла дукхагIа юртбоахама продукташ яха езилга. Цудухьа тахан вай деза цIей — Октябра 44 шу дуза ди дездеш са безам ба тхоай совхоза боахамах, тхоашта карагIдаьннарех, дикагIа болча болхлоех лаьца дувца.

1960-ча шера вIашагIъеллай тха совхоз. КIаьда тха доаккха жа леладар да цун боахама керттера дакъа. КПСС ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъяра, совхоза боахам сихагIа дегIабоалабара, дукхагIа юртбоахама продукташ яхара тIаберзабаьб хIанз берригача болхлойи специалистийи низ, хьинар.

Семилетка кхоалагIча шера доккхий а бехктокхаме а декхараш тIаийцадар тха къахьегамхоша. Уж кхоачашдара дика каяьннай совхоза коллектива. Укх шера хьалхарча кхаь квартала паччахьалкхенна тха дIадалара тIаийца хинна социалистически декхараш 106 процент кхоачашдаьд. Соахка цу хана дехкачул 138 центнер дукхагIа дика тха дехкад укх шера. Юкъера лаьрхIача совхозе хIара устагIана тIера 4,5 килограмм тха даьккхад. ЦхьаццайолчIа жа Iуй бригадай болх кхы а овсарегIа хиннаб. Масала, Зеленски Николай керте латтача бригада хIара устагIана тIера 7,9 килограмм тха даьккхад. Чернышев Николая бригада — 7 килограмм.

1960 шера хинначунца нийсдича дикка дегIаденад паччахьалкхенга дулх дохкилга а. Укх шера соахка даьккхачул 40 процент дукхагIа дулх даьккхад совхоза хьайбаш леладераша. Цунга хьежжа дийба а дийбад хьайбаш. ХIанз совхозага да 2480 хьайба, царца 780 бетта етт а болаш, 44 эзар устагIа, 1502 хьакха, иштта кхыдараш а. Белгалдаккха доагIа уж дерригаш а 1962 шера цхьоалагIча январе хала дезачул дикка дукхагIа долга.

Цу гIулакха хьинаре оарцагIбаьннабар тха дикагIбола хьайбаш леладераш. Цар массане а хьинаро, шоай болх дикагIа бе гIерташ хиларо торо хилийтар из къахьегама котало яккха. Иштта къахьийгарех я свинарка Е. Одоньева. Ше лелаеча 20 нана-хьакхийна тIехьара цо хIанзале а ткъаь шишша хурск хьалкхеяьй. Чуоттаяь кхоабача 400 хьакхах хIаранена ден-бус 750 грамм дулх тIакхетийт свинара Овчаров Дмитре. Цо гIулакх деча хьакхарчашта хIара бетта ялх тонн дулх тIакхет. ВоккхагIа волча жа Iуно Пасмурнов Семена бIаь жийна тIехьара 117 Iаьхар кхебаьб. Шоаш леладеча Iаьсашта ден-бус 1000 граммага кхаччалца дулх тIакхетийт телятникаш ПриходькогIар Аннаси Иванеи.

Октябра 44 шу дизара денна кердача къахьегама совгIаташца накъа баьхкаб совхоза шурий-фермай болхлой а. КПСС XXII-гIа съезд хьаеллача денга укх шера паччахьалкхенна шура дIаялара план кхоачашъяьй № 3 йолча отделене коллективо (управляющи нов. Поплутин). Цо дош деннад ер шу чакхдоалаш кхы а 80 тонн шура яккха. Семилетка кхоалагIча шера тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдаьд дояркаша Е. Бойченко, Л. Симоновас, О. Куценкос.

Хьайбаш Iангара дахара дика кийчбеннаб тха хьайбаш леладераш. Шортта доакъар кийчдаьд, хьайбашта дукха керда помещененеш хьалъяьй, хьайбашкара дукхагIа продукци яккхара, цунга дIабода мах лохбара халача балхашта дукхагIча даькъе механизаци яьй.

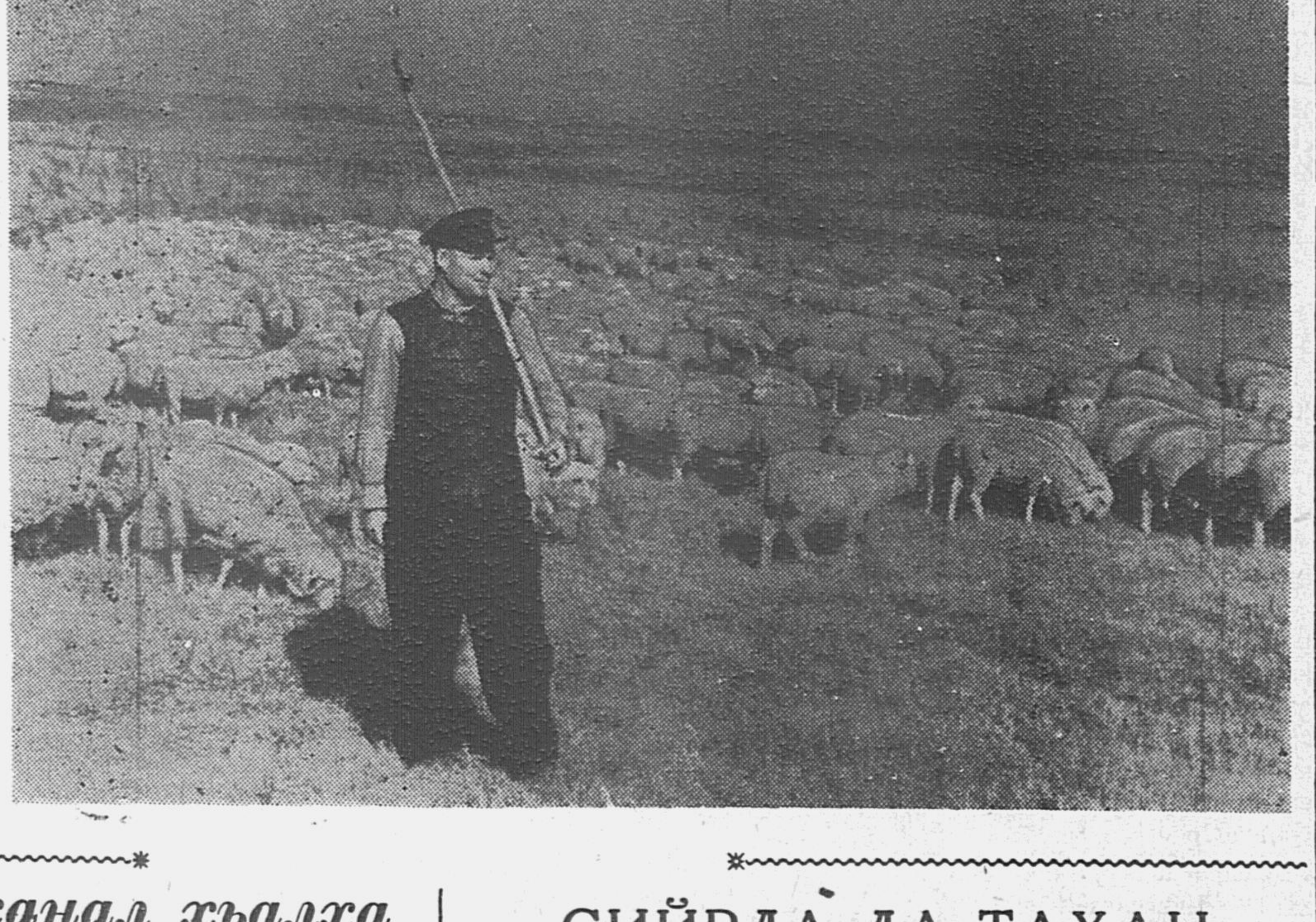
Укх шера тха къахьегамхоша даьха къахьегама толамаш белгал а доахаш совхозий трестои профсоюзий обкомои, КПСС обкомои Нохч-ГIалгIай Министрий Советои, РСФСР-а совхозий Министерстваи профсоюзий ЦК-а карара кара тела ЦIе байракхаш еннай тха коллектива. Облсовпрофа решенех республикански Сийлен доска тIа а яьккхай совхоз.

Мишта вIаштIехьдаьннад тха уж толамаш даха?

Эггара лоархIамегIадарех цаI да берригача болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяр, хIаранена ше де дезар фуд хар, ший новкъосто фуду хар. Теркамца вIаштIехьбаьккхаб оаха массово-политически болх а. ХIара бетта тха совхозе хул «Доярка ди», «Жа Iуй ди», «Механизатора ди». Цига дувц дикагIбараштa карагIдаьннараш, балха новкъарле ю бахьанаш лех, таханарча дийнахьа лоархIамегIа дола декхараш белгалдоах.

Укх шера май бетта опытнохьокхама боахам баьб тха совхозах. Цу гIулакхо кхы а доккхагIа, бехктокхамегIа декхараш хьалхашка увттаду тхона. Оаха беррига низ, деррига хьинар тIадохийтаргда тхоай боахам бокъонца хьокхаме хилийтара, тхо долча венача моллагIчоа укхаза кердадар, пайданедар корадоагIаргдолаш хилийтара. Из хургда оаха КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъеш лургдола дикагIа дола совгIат.

А. ФЕДОРОВ,
Наурски района «Терский» совхоза партбюро секретарь.

Сурта тIа: «Терский» совхоза дикагIа вола жа Iу С. Пасмурнов.

Къахьегамца гарга йоалаергья сийрда кхоане

Тхоаш кхо ца деш оаха, юрта боахама болхлоша, къахьегаро коммунизм котъяргйола ди гарга доаладеш хилар кхетадарах тхо мел гIаддахад дешашца дIаала хала да.

Вай партена эггара чIоагIагIа дагадоаллар халкъа вахар тоадар, цун кхоане иразе яр да.

Езача парте шоай йоакхо иштта чIоагIа еш хиларах денгара денга къахьегама толамаш совдоах советски наха. Кердача коталонашца накъа баьхкар уж парте XXII съезда а, хIаьта шоай еррига уйла тIа а яхийта цу съезда балхага хьожаш а бар уж. Кхашка болх беш, цIагIа салоIаш массаза КПСС XXII-ча съезда балхага хьожаш, уйлаш массаза а Москвегахьа йолаш хиннад тхо а.

Дерригача дунен тIара адамаш цецдоал советски наха карагIдаьнначох. Съезде яьча докладаш тIа къаьстта белгалдаьд уж Никита Сергеевич Хрущева.

КПСС XXII-ча съездо болх баьча деношка къаьстта балха хьинар айденна болх бир тха «Самашкинский» совхоза болхлоша.

ХьажкIаш сихагIа, ца йойташ чуийца яхар дукхагIча даькъе тхох, механизаторех, тийшадар. Оаха дизза кхоачашдир тхоашта тIадилла гIулакх!

Лоацца сай балхах дувца безам ба са. Укх шера цIенача ККХ-3 яхача комбайнаца хьажкIаш чуэцаш вар со. Комбайнах бизза пайда а эцаш, болх бора тха агрегато. Тхона карагIдаьннар дика довз вай республикерча механизатораш-та. Сона цIаккха дагадацар сай балхах иззал лоархIам бергба, дуккхача механизатораша тха болам хьаллоацаргба, аьнна.

Тахан, Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дуза ди дездеш берригача советски наха санна аз а дувц Даьхенна айса денна совгIаташ. ХIара денна балха нормаш 4—5-зза кхоачаш а еш, 200 гектара тIара комбайнаца хьажкIаш чуийцай тха агрегато. Чуийцай 6000 центнер дикача хьажкIий. ЦIаккха хиннабац са болх укх шера санна овсаре.

ХIара денна советски наха доахача кердача къахьегама толамаша дог гIоздоах вай. Со теш денгара ди массаза доал уж дукхагIа, доккхагIа хургхиларах. Цунах тешал ду вай хьамсарча Коммунистически парте XXII-ча съезда решенеша, кердача Программа. ХIанз вай керттера декхар да тахан селханарчул хьинарегIа къахьегилга, селхан даьчул дукхагIа хIама хьадар.

Парти, оаха дизза кхоачашдергда Iа де лаьрхIар!

А-А. ДАДАЕВ,
комбайнер.

Ираз долаш хилда хьа вахар, Марет!

ОЧЕРК

Дукха хIамаш дага дехар Марета Москве халкъа боахама карагIдаьнарий Выставке гIолла дIайодаш. Кхы а чIоагIагIа кIоарглора цун уйлаш, дог айдолийтар павильонашка хьахьекхача, ер санна болча советски наха шоай кулгашца, хьинаре къахьегарца хьадаьча хIамашта бIарахьежача хана.

Бакъда, Марета керта чура цIаккха а дIа ца йоалаш яр цхьа уйла—ше укхаза бена никъ, шоай комбината йоккхача коллектива юкъера харжа а хержа ше укхаза яйтар, хIаьта шийх тешам а бенна шийна тIадилла гIулакх дизза кхоачаш мишта дергда. Из дар Марета хIанз эггара дукхагIа дага лаьттар. Цу уйлаша мукъаялийтацар Марет дулха промышленноста павильоне, Московски Подольски мясокомбинаташка кхачана лаьрхIа махьарах даьтта доаккха, хадданза болх беш йолча АВЖ яхача поточни линешка хьежача хана а.

Цу линеех дукха дийшадар Марета, бакъда, шийна хIанз мара бIаргаяйнаяцар. Кхыча павильонашка санна укхаза а еррига машинаш, установкаш болх беш йолаш хьахьекха яр, цо торо хулийтар производства ерригача процессага хьажа.

«Ер я-их из хадданза болх беш йола поточни лини! Чоалхане хIамаш да-м да укхан, бакъда хьалхагIе а тхоай цехе ер вIашагIйолла йиш йолаш-м хиннад тхо,»—йоахар хIанз Марета уйлаша.

Лоадам боацар а тIехьа ца дуташ цу линеца дувзаденна мел дар зер, довзар, Iомадар — из дар Марета хьалхашка лаьтта декхар. Цудухьа цо массарел дукхагIа хIамаш хеттар, ший блокнота тIа йоазонаш дора. ТIехьагIа Московски Подольски мясокомбинаташка хадданза болх беш йола поточни линеш хилар бахьан долаш махьарех массехк минут ялалехьа кийча даьтта хьадоаккхаш бIаргадайча хьогаш яр Марет цигарча ший коллегех. Дагадехар цунна сов къаьна хиларах даьдаьша лелаяь, оалаш йолча методах шоаш болх беш хилар, мухь кийчъю, каст-каста махьарах хьал а юкъаш хала цIенъе езаш хула, шоай цехе латта «Волчок» яха аппарат, хьалхагIа «Волчоках» чакхъяьккха мухь лаьрхIа лоала а яь мара цIена даьтта хьадаккха шоай йиш ца хилар.

«А! МегаргIяц тха методаш, гаьнна тIехьадисад тхо москвичел, эггара хьалха де дезар тхоай цехе хадданза болх бу поточни лини вIашагIйоллар да» — иштта лаьрхIар Марета Москвера цIайоагIача хана.

...Халоно эшаяь, хIамах бIукъежа тIехьашка йоаларех а, е ше дIадоладаь гIулакх юкъах дутарех а яц Марет. Из хьахьокх цун гIулакхаша, дукха йоккха еце а цун вахара опыто.

ВорхI класс йисте а яьккха Павлодарски дулха-шурий промышленноста техникуме деша яхар Марет. Ший бокъонца йолча ханал зIамагIа хетача, диткъо дегI а долаш йолча Марета бIагIаро бIарахьежар дегIа укхал дикка ондагIа бола кIаьнкаши йиIигаши. «Бераш а йиду-хьогI укхаза дIа?» — яхаш укханах кIалгIолла белаш Iоттараш йора цар. Царех дуккха бараш конкурсах чакх ца боалаш цIа а болхаш, «беро» массарел дикагIа экзаменаш дIа а луш гIулакх нийсделар.

Дикеи тIехдикеи дешаш чакхъяьккхар цо техникум.

«Техникуме дешаш йолча хана санна хьинар долаш а, хье йолча езайолийташ а хьо хург хиларах дог тийша да тхо, Озиева, гIоза хилба хьа никъ!»— аьлар техникум йисте яккхара хетаяьча торжественни собране Марета ше диплом дIалуш техникума директора нов. Максимова.

«Хьинар долаш», «езайолийташ», «дог тийша да тхо» —вIалла дагара дIадалац Марета уж дешаш хIанз а. Вахаре, балха цхьа толам болаш гIулакх шийна карагIдаьлча хеталу цунна цу дешаша гIо дича санна.

Техникум йисте яьккхачул тIехьагIа Кокчетаверча гормолзаводе болх баьб Марета, хIаьта цул тIехьагIа Грознерча мясокомбината сбыта отдела бухгалтер хиннай.

Цкъа комбината директора аьлар Маретага:

— Дулха-шурий промышленноста «къайленаш» дика ма Iомаяьйий Iа, хIаьта хьайна ховчох а кхоачам ца хулаш Москверча дулха-шурий институте заочно деша а хайний хьо, хIанз производствана хьо гаргагIа хилийта еза ха хьакхаьчай мот сона-м. Фу хет хьона цунах?

Дикка ха яьккхар Марета, е шийна дуккхача хана денз дага даьлла гIулакх из хиларах сов гIадъяха дале а, е шийна тIадилла гIерта гIулакх кхоачащде могаргдий - теш шийна, аьнна хетарах дале а юха жоп дала дош кора ца доагIаш латташ.

Марета жоп даларга ца а хьежаш директора аьлар:

— Вай комбинате лоархIамегIа ярех цех я махьарах даьтта доаккха цех, цу цеха мастералла хьо хьожае лаьрхIад оаха.

...Сихха езаелар цеха коллектива шоай керда мастер. Луш йола задани хоадам болаш хилар, дош аьннача хилар, гIулакх довзаш а, нахаца Iимерза, безаме, доккхал ца деш а хилар — уж дар цехерча болхлошта дезаденна Марета дика гIулакхаш. Укх кхаь шера цхьана болх беш дага ягIац царна ца боагIаш болхлочох Марета бехк баьккха, е бахьан доацаш сага халахетар даь моттиг. Ше болхлошкара дика болх бар, порядок хилийтар дIадехаш санна царна хьалхашка шийгара а далийтац цо гIалат.

Цхьаькха дика оамал а йоал Маретах — балха йолча хана гIайгIане йолаш из цхьаннена а бIаргайна хуле тамаш я. Иштта хул ше де лаьрхIар къаьгта довзаш вола саг массаза а.

Цу дерригача гIулакхаша торо хилийтай цхьа дезал санна барт тайна, кхотаенна цеха коллектив хьае.

Хадданза производственни план кхоачашъеш хилар, арахеца продукци дика хилар — из да производстве керттерадар.

Цеха коллектива дага ягIац Марета кулгал деча хана цехо план тIехкхоачаш ца еш, е арахеца продукци дика йоацаш йиса ха.

...Городе хьалхарчарца йолаелар махьарах даьтта доаккха цех коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхар духьа къовсам лоаттабе.

Обществана ше хьегача къица ший доккха декхар гуш хилар, къахьегама ший деррига хьинар, низ дIалуш хилар,— из да коммунистически хьисапе къахьег яхилга.

Производства новатораш, берригача кхыча наха тара ца цилар, цхьа ший тайпара гIулакхаш доахкаш уж хилар, сага карагI ца доалар цар деш хилар дац. Из да шоай гIулакха лерттIа доал деш, еррига уйла а дог а цунах доаллаш уж хилар. Цу тайпара хила йиш йолаш ва моллагIа а. ХIара къахьегаш вар производства новатор хила йиш я яхилга да из. Шийна карагIдаьннарех кхоачам а баь ца сацар, кердадар, довзаш доацар зе, лаха гIерташ хьалхашкахьа дIахьежар, хьалха латтача Iилмаца, техникаца доттагIал а леладеш масса хана хьалхашкахьа гIертар, вIаши новкъостал а деш къахьегаш хилар, халкъа эшаш дола хIамаш дукхагIа, дикагIа, маьха дарегIа хьадеш хилар — иштта ба коммунистически къахьегам, иштта къахьегаш я Марета кулгалду коллектив а.

КПСС XXII-ча исторически съезда дикача хьокхамашца накъа бахар духьа советски нах шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш болча хана елар цеха «Коммунистически къахьегама коллектив», яха сийлен цIи.

Iалаьмате дикача толамашца накъа ера коллектив парте XXII-ча съезда. Съезда хьалхарча яхье тIаийца декхараш кхоачашдар хьахьокхаш йола цифраш укх тайпара яр: арахийцача продукце дукхал 134 процент, дикал (хьоанал) — 85—95 процент.

Ремонт а яь, керда оборудовани а оттаяь кийчъяьй цех. Йолаш я цехе хадданза болх беш йола поточни лини а. БIарг белаш, дог айденна я Марет, дегаш гIоздаьнна ба коммунистически къахьегама цеха берригa болхлой а.

Бакъда, Марета де лерхIараш, цунна карагIдаьннаращца кхоачалуш дац. Ши шу хьалхагIа ше йистеяьккхача марксизма-ленинизма сайрийнарча университета экономически факультетах кхоачам баь ца Iеш дукха къахьег цо ший политически сакхетам лакхбеш, шоай коллектива юкъе кхетама болх беш агитатор я.

КПСС исторически XXII съезд Москве съездий Кремлевски Дворце ший болх беш ягIача деношка цIаккха дицлургдоацаш цхьаькха дика гIулакх а нийсденнад Марета— КПСС членний кандидаталла дIаийцай из.

— Масса хана а иштта нийсача, бакъахьарча новкъа яха низ хилба хьа!— ала дог доагIа Озиева Маретага.

С-Г. КОТИЕВ.

Декхараш—ханал хьалха

Дика бовзаш ба Шалински районе «Джалка» совхоза цхьоалагIча отделене хьалха латташ йола доярка Шахидова Зарети «Шалинский» совхоза кхоалагIча отделенера доярка Исраилова Хадижати. Шоайла яхье а баьнна доккхий толамаш доах цар.

Укх тIеххьарча ханага кхаччалца районе хьалха латташ яр доярка Шахидова Зарет. «Тха Гаганова» оал цунах массане а. 1961 шера ше гIулакх ду дикагIа йола группа дIа а енна кIезига шура луш дола доахан леладе йолаелар из. ДIадахача шера хIара Iаттагара 1458 килограмм шура яьккхаяр уж хьалха леладаьча доярка.

Из группа хьаэцаш Зарета дош деннадар хIара Iаттагара 2200 килограмм шура яккха. Халонех кхераш яцар из. Балха эггара хьалхарча дийнахьа денз дика гIулакх дора цо доаханна. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа шура телар доахана. Цу гIулакхо кхы а чIоагIагIа хьинар айдора Зарета.

Дукха хIамаш дейзар къоначa доярканa СССР-а халкъа боахама карагIдаьннарий Москве хиннача Выставке яхарах. ЦIаккха дицлац Зарета Рязански областера енача доярка шийца даь къамаьл:

— Доахан детташ массарел а тIехьаюс со. Цхьабакъда шура дукхагIа яккхара хьалхара моттиг сога я, — йоахар цо.

Цу гIулакхо хьагойт доахан дийтта сихагIа йистеяла а ца гIерташ, Iаттага йоалла еррига шура Iояккха езилга.

Иштта дIаболабир цо ший болх. Хьалхле лелаеча доярка балха говзал ше хьаIомаяь ца Iеш кхыча дояркашта а дIайовзийтар цо.

Йоккха къахьегама котало яьккхай доярка Шахидовас. Дикка тIехкхоачашдаьд семилетка кхоалагIча шера тIаийца хинна социалистически декхараш. ХIара Iаттагара кхоккха эзар килограмм гаргга шура яьккхай Зарета.

Цунна дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIа цунца яхье яьнна доярка Исраилова Хадижат а. Цо а кхоачашдаьд ше тIаийца хинна декхар.

КПСС XXII съезда решенеша кхы а айдаьд дояркай балха хьинар.

— Оаха беррига низ тIабохийтаргба съезда решенеш кхоачашъяра, — йоах говзача доярка. — Кхы дукхагIа лургья Даьхенна шура, къахьегамца чIоагIбергба цун низ.

Б. ЗАНГАЕВ.

Iаттагара—3000 килограмм шура

Айса лелабеча 12 Iаттах хIаранегара 3000 килограмм шура яккха декхар тIаийцадар аз укх шера. Из декхар Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дузача денга кхоачашдаьд аз.

ТIаийца декхараш ханал хьалха кхоачашде са вIаштIехьдаьннад доаханна лерттIа гIулакх дар бахьан долаш. Бакъдар аьлча, чIоаггIа къахьега-м дийзад. ХIара Iатта оамал йовзаш, цо дикагIа дуар фуд ховш, хан-ханнахьа доаханна хий меладеш хила еза хIара доярка, тIаккха вIаштIехьдаргда Даьхенна дукхагIа шура яла.

Дукха ба тха колхозе дика толамаш даьха дояркаш. Царех я коммунистически къахьегама ударник Е. Молдован. Шерра-шера дика къахьегаш хьайоагIа из говза доярка. Дика къахьийгад Е. Молдована укх шера а. ХIара Iаттагара 3000 килограмм яккха тIаийца декхараш хIанзале а кхоачашдаь яла йоалл из.

Дикача толамашца накъа баьхкаб таханарча денна тха дояркаш. Парте XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра деррига хьинар, говзал тIайохийтаргья оаха.

Т. КУРЫШЕВА,
Шелковской района Сталина цIерахча колхоза доярка.

СИЙРДА ДА ТАХАН КХАЛСАГА ВАХАР

ХIара шерра-шера советски наха Сийлахь-боккхача Октябра деза ди — 7 ноябрь, дикача толамашца дезду. Бакъда укх шера къаьстта дегаш гIоздаьнна болаш дезду цар Октябра 44 шу дуза ди. КПСС исторически XXII съездо тIаийцача парте Программа тIа къаьгга белгалдаьхад вай мехка коммунизм хьалъяра хьатIадоагIача ткъаьх шера де деза гIулакхаш. Керттерадар да хIанз уж толамца кхоачашдара массане а хьинаре къахьегар. Коммунистически общество хьалъеча хана доккхий декхараш да советски кхалнаха, царца цхьана нохчашхеи гIалгIашхеи болча кхалнаха а хьалхашка латтараш.

Йоккха паргIато еннай Советски Iаьдало гIалгIайи нохчийи кхалнаха.

Съезд йолча деношка арадаьннача «Известия» яхача центральни газета хьалхарча оагIо тIа кепа техаяр съезда делегата, нохчий кхалсага, Нохч-ГIалгIай республика писателий Союза председатела Ахматова Раисас язъяь «Вай партега» яха стихотворени. КIоарга маIан да цу тIарча дешай! Хьаькъал, уйла тIаяхийта, парте гIулакхаш къоабалдеш, дег чура язъяь я из стихотворени. Вай массане а дог гIоз доалаш хIама да из, вайнаьха кхалсаго из язъяь хиларах.

Октябрьски революци хиннaчул тIехьагIа вай партес шерра хьабийлача сийрдача наькъ тIа ба кхалнах. ХIанз массанахьа балхаш деш ба уж. Кхалсаг я правительства член, Iилмахо, писатель, изобретатель, инженер, хьехархо, лор, механизатор, завода директор, колхоза председатель, иштта кхы а.

Советски Союзе къахьегаш боахкача кхыча кхалнаха нийсса толамаш доахаш хьабоагIа шоай специальностех болх беш бола вайнаьха кхалнах а. Вайна массанена бовзаш ба Горздравотдела заведующи Кодзоева Тамара, Нохч-ГIалгIай Совнархозера инженер Мальсагова Рая, Катаяма яхача поселкерча № 4 йолча больнице болх беш йола къона лор-фтизиатор Яндиева Фатима, иштта кхы дукха а специалисташ.

Дукха ба вай республика институташка, техникумашка, иштта кхыйолча лакхерча дешара заведенешка дешаш вайнаьха мехкарий. Къаьстта дукха мехкарий деша багIа тха институте. Цига укх шера тайп-тайпарча курсашка дешаш массехк бIаьннел совгIа нохчийи-гIалгIайи йоI я. Дика дешаш, эзделаца, гIулакхаца ба тха студенткаш. Къаьстта дика деш историко-филологически факультета студенташа Абадиевас, Хамхоевас, Битиевас, Юсуповас, Ужаховас, Мальсаговас, Цечоевас, Горбаковас, Азаси Радимханеи ЦицкиевгIар, иштта кхыбараша. Дика кхетаду цар шоашта хьехар.

Дика дакъа лоац тха студенткаша общественни вахаре а. Комсомолкаша-мехкараша институте хулача конференцешка докладаш ю, лекцеш еш, художественни самодеятельносте дакъа лоац, хIаьта каст-каста дIаяхача замах юхедиса зуламера гIулакхаш дувцача темах пьесаш увттаю цар.

Тха институте очно деша багIача мехкарел совгIа дукха вайнаьха кхалнах ба заочно дешаш а. Из геттара дика гIулакх да, хIана аьлча дешарга хьежжа мара вIаштIехьдаргдац коммунизм хьалъеча дакъа лаца.

ЧIоагIа бехктокхаме декхараш да хьехархошта хьалхашка латтараш. Коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаргдолаш, коммунистически кхетамца хьалкхее еза къона тIехье, вахарца бувзам болаш кердача декхарашка хьежжа вIаштIехьбаккха беза цар шоай болх. Уж сийлен декхараш кхоачашдара шоай еррига говзал, хьаькъал, низ оарцагIбаькхха къахьега деза вай.

Коммунистически партена, Советски правительствана кхалнаха болх бе а деша а паргIато яларах укх дезача дийнахьа цIаькха а дег тIара баркал ала дог доагIа. Тхона, хьехархошта, хьамсарча парте хьалхашка оттадаь сийлахь-доккхий декхараш толамца кхоачашдулургда.

Р. ДОЛАКОВА,
Нохч-ГIалгIай педагогически института йоккхагIа йола хьехархо.

ХIанзze а кийчо ю

Дика къахьийгад укх шера Шелковской района Ленина цIерахча колхоза къахьегамхоша. 155 гектарах хIаране тIара 56,5 центнер томараш тIехь хьажкIаш яьхай цар. Из боккха толам ба района хьалашка хьежача. Иштта хьажкIаш хьувкъае цар вIаштIехьдалара цхьа бахьан да гурахьа а бIаьстий а лаьтташ дика тоадеш хилар. Гурахьа аха а аьхе, зябь дика тоа а йийя дIаоттаду лаьтта. Цу тIа минеральни а моттигера а удобренеш ехк. Иштта, дIаяхача гурахьа 2800 тонн моттигера удобренеш яхкар хьажкIаш дIаюврггйолча лаьтташка.

ХIанзze а чIоаггIа оарцагIа а баьнна лаьтташ кийчдеш боахк колхоза къахьегамхой. БIаьсти хьажкIаш дIаювргйолча кхашка дIа а йихьай 1500 тонн моттигера удобренеш. ХьатIадоагIача шера а хургья укх шера хинна пхиъэ а звено. Шо-шоай участкаш тоае йолаеннай уж. ХьажкIаш дикагIа хьувкъаяра царна лаьрхIа колхозе вIашагIъехкай агротехнически курсаш. Цига цар лакхъергья шоай говзал, хьаIомаергья вай мехкарча дикагIболча хьажкIаш лелаерий опыт.

М. АХРИЕВ,
(тха корр.).

Укх шера 220 гектар хулача кхай хIара гектара тIара 65 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха лаьрхIадар «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене Мальсагов Османа механизированни звенос (аьрдехьарча сурта тIа О. Мальсагов).

ХьажкIашта мел ду балхаш механизмашца даьд звенос, хIаьта (звено членаш М. Оздоев, Х. Хачубаров аьттехьарча сурта тIа).

Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дузача денга, хIара гектара тIара 67 центнер фуалъяьха хьажкIаш а яьхай.

Д. ДЗАНГУБЕКОВА сурти тексти.

Доазол дехьара

Сийлахь-доккхача Цlейна накъа долхаш

ХАНОЙ, 3 ноябрь. (ТАСС). Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизар дездара хьакъехьа соцам баьб Вьетнама къахьегамхой парте Центральни Комитета секретариато.

Октябрьски революце 44 шу дизар, йоах соцам тlа, укх шера дезду КПСС XXII съезда болх йистебоаллашехьа а. Дунен тlарча коммунистически болхлойи болама историе чу эггара хьалха чlоагlъяьй съездо коммунизм хьалъяра программа. Алхха Советски Союза хинна цаlеш, дерригача дунен тlарча коммунистически болхлойи болама а lалаьмате чlоагlа лоархlам болаш гlулакх да из.

Соцам тlа белгалдоах, Октябрьски революце 44 шу дизар дезделга Вьетнаме чакхдаргда Къулбехьарча Вьетнаме бахача наха американо-нгодильдьемовски ордингашта духьал лоаттабу къовсам чlоагlлучеи ДРВ хьалхарча пятилетка хьалхарча шера план тlеххоачашъяра болам шерра баьржачеи хьала тlа.

Инде моаршал хетт сийлахь-боккхача Октябра тlехьенга

Инде коммунистически парте органа, кlирах цкъа арадувлача «Нью-Эйдже» Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизара хетаяьча передовой статья тlа язду:

Цхьанна хана ца хиннача тайпара йоккха революци я Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци. Цхьанна а кхыча хlамо ца хийццача тайпара хийцаб цо адамий историе лелам. 44 шера хьа а хинна чlоагlъеннай дунен тlарча берригача нахах кхоалагlа дакъа чубоагlаш йолча социалистически паччахьалкхений бlарчча система. Империализмах тийша хlама дац дунен гlулакхий. Вай планета тlа керттера низ тlехьтlехьа дукхагlа шийха хулаш хьайоагlа социалистически система, цо аттача доакхх деррига халкъаш политически а экономически а шоай лоlаме хиларга, социальни нийса порядкаш оттаярга кхоачилга.

Цу шерашкахь, язду «Нью-Эйдже», Советски Союзо дукхаза тlахьийхай малхбузехьара паччахьалкхенаш, къастанза дола дешаш переговорий наькъаца, хетамца, дерригача халкъий нийса хьашташ теркал а деш, цхьалха дахара. Цхьабакъда, Советски Союзо даь цхьаккха кхайкарал а дунен тlара кхохкам кlаьдбаргахьеи къовсамера гlулакхаш машаре къоастадаргахьеи дерзаде цо хаьдда ду гlулакхаш а доагглача бесса хьаллаьцадац Малхбузено.

КПСС XXII съезда сий долча трибуна тlара Советски Союзо кхы цlаькха а хьахьекхар ший беррига низ, ший деррига хьинар машара гlишлош хьалъяра хетаде безам болаш ше хилар.

Сийлахь-боккхача Октябра тlехьенга моаршал а хоатташ, из революци яьча халкъацарча ший доттагlалах массаза доккхал деш хинна Инде халкъ чlоагlа раьза хинна да КПСС Программа тlарча адамашта ираз лургдолча перспективашта, язду «Нью-Эйдже» тlеххьара а.

МЕХКДАЬТТА ДОАЛЛА МОТТИГАШ СОВЪЮВРГЬЯ

Вай парте кердача Программа мехкдаьтта даккхара даькъе Нохч-Гlалгlай республикерча мехкдаьттахошта хьалхашка оттадаь доккха декхар толамца а кхоачашдергхилар хьахьокх lалаьмате дукха мелови тlоанашкара мехкдаьтта доалла керда моттигаш укх тlеххьарча хана гучаяларо а цигара «lаьржа дошув» доаккхилга дlадоладаларо а.

Геологически дикача хоамашеи гучаяьнна мехкдаьтта доалла керда моттигаш сихха совъювлаш хиларои йиш хилийтар мехкдаьттахошка ворхl шера планах 1965-ча шера даккха лийрхlар миссел мехкдаьтта 1962-ча шера доаккхаргда, аьнна, социалистически декхар тlаэца, вешта аьлча, ворхl шера план диъ шера кхоачашъе.

Лакхехьарча мелови тlоанашкара Нохч-Гlалгlай республике lалаьмате дукха мехкдаьтта корадаьд. Шолжа дукъах Карабулак-Ачалкхени Заманкулеи районашка, Тирка дукъах 100 километр дlоахал а долаш Магlалбика — Махьмад хи тlа, lаьлий-Юрта — Алхазово, Хаян-Керта районашка. Беной-Юрта гаьна доаццаш лоамашкара lалаьмате дукха газ кораяьй.

Доаккхаш дола мехкдаьттеи гази кхы дlахо а алсамдаккхара, гучаяьннеи мехкдаьтта доаккхаши йолча Карабулак-Ачалкхени Заманкульскии моттигех кхоачамбаь а ца lеш, мехкдаьтта даккхара кийчъе еза Магlалбика, lаьлий-Юрта — Алхазово, Хаян-Керта моттигаш.

Тохкам беш бурув тохара балхаш сихде деза хьалххе а денз мехкдаьтта доахача къаьнача районий кердача моттигашка. Масала, Беной-Юрта районе 1961-ча шера даьчул шозза дукхагlа бурув тохара балхаш де лерхl 1962-ча шера. Мелови лакхехьарча тlоанашка цхьацца скважинана бурув тохаргда Октябрьскии Старопромысловскии промыслай къаьнарча майдашка. Белгалдаккха деза, цу скважинашта тохаш дола бурув геологически халача хьалашка, 4000 метр кlоаргал а долаш тоха дезилга. Иштта сихдергда Магlалбике, Хаян-Керте, lаьлий-Юрта, Алхазове деш дола балхаш а. Семилетках Нохч-Гlалгlай мехка доаккхаш дола мехкдаьтта эггара дукхагlа тlаккхета деза районаш я уж.

1961-ча шера бурув тохаш йолча районел совнагlа, 1962-ча шера тохкам беш лакхехьарча мелови тlоанашка бурув тохара балхаш дlадоладе лаьрхlад кхы а шин районе: Аду-Юртеи Брагунашкеи.

Семилетка кхоалагlча шера шоаш тlаийца социалистически декхараш дика камаьхал йоалаш кхоачаш а даь, КПСС XXII съезда решенеш кхоачаш а еш Нохч-Гlалгlай мехкдаьтта промышленноста къахьегамхоша хьинаре дакъа лоацаргда вай мехка коммунизм хьалъяра.

А. ЦАТУРОВ,
геолог.

Коммунизме бахаргбараш хьалкхебу

Берригача советски нахаца цхьана чlоагlа дегаш айденна ба укх деношка халкъа образоване болхлой, беррига дешархой. Доккхал де, дог гlоздала йиш йолаш дукха хlамаш нийсденнад тlеххьарча хана — КПСС XXII исторически съезд хиннай, цо чlоагlъяьй вай мехка коммунизм хьалъяра Программа. Доккхий а иразера а гlулакхаш да парте Программа тlа белгалдаьраш.

Чlоагlа бехктокхаме декхараш да хьехархошта хьалхашка оттадаьраш а. Коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаргдолаш коммунистически кхетамца хьалкхее еза къона тlехье, вахарца бувзам болаш кердача декхарашка хьежжа вlаштlехьбаккха беза школай болх. Из сийлен гlулакх кхоачашдара шоай еррига говзал, хьинар оарцагlдаьха къахьегаш ба тха школа хьехархой.

Школе вlашагlъехкай учебни мастерскеш, черчене кабинет, иштта кхыяраш, хlаьта «Красный молот» заводе я лаьрххlа тха школа дешархой lомабу учебно-производственни цех. Цига дешархоша lомаю токарий, слесарий, радиомастерий, чертежникий говзалаш.

Хlанз кхоалагlа шу да тха школо цхьайтта шерарча программах болх бу. Укх шера 11-ча классашкарча дешархошта аттестаташ луча ханна лургда шоаш lомаяьча говзалах дола удостоверенеш а.

Дукха ба школе дика дешаш а говзалаш lомаеш а бола дешархой. Шоай кулгашца хьал а яь школе дlаоттаяьй цар книжни шкафаш, тумбочкаш. Царех ба 11-ча «Б», 11-ча «А» классай дешархой Дмитриев, Авакова, Степанова, иштта кхыбараш. Дешархошка производстве йоаггlача тайпара говзал lомаейта новкъостал ду дика опыт йолча хьехархоша С. Магоса, Б. Исаева, Т. Сирика, Е. Иванова, В. Шеголь, иштта кхыбараша а.

Доккхий балхаш ду школа хьехархоша хlара дешархочо дика дешаргдолаш гlулакх вlаштlехьдаккхара, коммунистически кхетам балара, кlоаргагlа lалам довзийтара.

Укх дезача деношка цlаькха а дег тlара баркал ала дог доагlа хьамсарча партена, цун Сийлахь-доккхийча гlулакхех. Советски хьехархошка толамца кхоачашдулургда шоашта парте хьалхашка оттадаь гlулакхаш.

О. ЛЕБЕДЕВА,
Грознерча № 7 йолча школа директор.

Вахарца бувзам болаш

Хьалкхувш йоагlача тlехьенна къахьегам дукха безабалийтара боккхача лоархlамера гlулакх да дешараи вахараи юкъера бувзам чlоагlбар. Цу гlулакха лаьрххlа Грознерча дукхагlа йолча школашка столярни, слесарни, хlамаш тега, иштта кхыйола мастерскеш хьайиийлай.

Из гlулакх дика леладу Грознерча № 3 йолча цхьайтта шерарча школе. Укх шера керда радиотехнически кабинет хьайиийлай. Кабинете болх бара мел эша инструменташ, радиоаппараташ, иштта кхыяраш lалашъяьй. Радиотехнически болх lомабеш 9-ча классашкара 28 дешархо ва. Царех хlаране шо-шоай балха моттигаш я. Хlара кlирах шозза бу дешархоша кабинете болх. Кабинете цар тайп-тайпара радиотехнически оатхалаш тоаю, керда яраш хьаю. Цхьайтта шерара школа йистеяьккхачул тlехьагlа царех хургба дика опыт йола специалисташ-радиотехникаш.

Дика лелабу дешархоша столярни, слесарни, хlамаш тегача мастерскешкара болх а. Цига lомалуш болча дешархоша шефство лелаю детсадашкеи яслешкеи. Тайп-тайпара дахчан хlамаш тоаю, керда барзкъаш хьалъувхка вешалкаш, шкафчикаш, зlамига гlандаш хьаду цар. Хlамаш тегача мастерске къахьегам lомабеча йиlигаша халаташ, нарукавникаш, иштта кхыйола кхалнаьха хlамаш тег. Цул совгlа, детсадашкарчеи яслешкарчеи берашта тайп-тайпара книжкаш деш, фаьлгаш дувц, стихаш еш. Из болх бу 5-ча, 6-ча, 7-ча, 9-ча классашкарча дешархоша.

Къахьегамца безам дикагlа хилийтара дешара шу доладалалехьа 8-чеи 9-чеи классашкара дешархой Грознерча ремонтно-механически завода производственни цехе практиках хиннаб. Цига отпускаш салаlа бахача болхлой когаметта болх баьб цар. Хlаьта кхыйола дешархой группа практиках болх беш хиннай Грознерча № 15 йолча шурий совхозе.

Дешара программах болча къахьегамца бувзам лелабарал совгlа, цхьайтта шерарча школа дешархоша чlоагlа болх бу металлолом, макулатура гулъеча а. Укх шера оттаяьча планах 30 тонн гулъе езаш бар уж, цхьабакъда сентябрь бетта хьалхарча дийнахьа денз дешархоша 48—50 тонн металлолом гулъяьй. Хlаьта планах 7, 5 тонн макулатура гулъе езача хlанзале 6 тонн гулъяьй. Металлоломи макулатуреи гулъеча иштта дика къахьегарах республике хьалхара моттиг яьккхай школа. Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех кхоачам баь lе дага бац дешархой.

Т. УЖАХОВА.

№ 21 йола „Агитатора блокнот“

Укх деношка арадаьннад № 21 йола КПСС Нохч-Гlалгlай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнот».

Цу тlа кепа техад КПСС Центральни Комитета XXII-ча съезда яь отчет, Советски Союза Коммунистически парте Программах лаьца Н. С. Хрущева яь доклад, съезда соцамаш.

Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дизара хетаяь агитатора долча новкъостала В. Симарзина язъяь «Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци яьнна 44 шу дизар» яха статья а «Из даьд Советски lаьдал эттача хана денз» яха цифрайи фактайи гуллам а кепа техаб блокнота тlа.

«Агитацен опытах» яхача рубрика кlал кепа техай Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода парторганизаце агитатора Тупицына Александра «Чlоагl а де деба а де толамаш» яхача темах язъяь беседа.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

Ялх шу совгlа ха я Зелимханова Курпатус доякалла болх бу. 1958 шера коа тlара оалхазараш леладеча Ермоловски совхоза шурий-товарни ферме балха ера из. Цу хана денз 18 етт ба цунга лелабеш.

Доккха совгlат кийчдаьд Зелимхановас Сийлахь-боккхача Октябра Цlей сийна. Хlара lаттагара шера 3000 килограмм шура яккха аьнна ше тlаийца хинна декхар ханал хьалха кхоачашдаьд цо. Ер шу чакхдоалаш тlаийцача декхарел совгlа Даьхенна кхы а итташ центнераш шура лургья Курпатус.

— Никита Сергеевич Хрущева отчетни доклад йийшай аз, — йоах Зелимхановас. — Цу тlара дукха дешаш дега чу дийшад сона. Никита Сергеевича даьча къамаьлах кхетаяьй со коммунизм ше-шех хьахург ца хиларах. Чlоагlа къа а хьегаш хьалъе еза из. Из дика кхета а деш къахьегаш ба тха фермера беррига хьайбаш леладераш.

Сурта тlа: доярка Зелимханова Курпату.

П. КОВАЛЬНОГОВА,
тексти сурти.

Декхараш тlеххоачашдаьд аз

Деза ди да таханар дар. Из да дунен тlа эггара хьалха болхлойи ахархойи lаьдал этта ди. Берригача советски къахьегамхоша санна дика толамаш дахарца накъа баьккхаб таханарча денна тха отделенера свекла лелаераш а. Паччахьалкхенна свекла дlаялара план цlей тlаккхоачаш кхоачашъяьй цар.

Дика къахьийгад тха звенос а. Укх шера оаха дlайийнаяр 32 гектар шекара свекла. Планах хlара гектара тlара 200 центнер яккха езаш дар тхо, хlаьта оаха юкъера лаьрхlача яьккхай 370 центнер. Лоаццача хана чуийца а паччахьалкхенна дlаенна а даьлар тхо еррига свекла.

Иштта дика къахьегама толамаш даха тха вlаштlехьдаьлар ханнахьа дlа а йийна, массехказа культивации оасари дарах, тlехьа а ца тетташ кхы мел эша гlулакхаш дарах. Звено членаша деррига балхаш дика чакхдаьхар. Вlалла оасар а доацаш геттара цlена дар тха свекла кхаш.

Укх шера эггара хьалха хиннай со свекла лелаеш. Цхьабакъда, лаьрххlа свекловодий звеньевойшта курсаш вlашагlъехкаяр совхозе дlадахача lай. Цу гlулакхо чlоаггlа новкъостал дир тхона.

Массехк дош ала безам ба са отделенерча звеньеваях Ахметова Руманах. Соахка хlара гектара тlара 300 центнер яьккхар Румана. Коммунистически къахьегама ударник яха сий дола цlи а елар цунна. Иштта дика къахьийгад цо укх шера а.

Тхоай къахьегама толамаш оаха, «Шалинский» совхоза 3-ча отделене свекла лелаераша, хетаду таханарча дезача денна.

С. ПАРЗУКАЕВА.

НОХЧИЙ КХАЛСАГ — IИЛМАЙ КАНДИДАТ

Дукха ха йоаццаш Тбилисерча Грузински ССР lилмай Академе языкознане института Учени Совете «Нохчий метта звуковой состави нохч-гlалгlай йоазон историе тlа из хьахьокхари» яхача темах йолча диссертацена защита яьй Нохч-Гlалгlай lилма-тохкама историеи, меттеи, литератураи института, литература сектора заведующе Чантиева Марема. Учени Совете мел хиннараша раьза а хинна тlаийцаб цо язбаь диссертационни болх, хlаьта филологически lилмай кандидата звани а еннай цунна.

1936 шера денз lилма-тохкама болх беш хьайоагlа нов. Чантиева. Цо язбаь диссертационни болх шин даькъах латт. Диссертаце хьалхарча даькъа тlа хьагойт Нохч-Гlалгlай йоазув оттадар а дегlадар а. Хlаьта шоллагlча даькъе нохчий литературни метта звуковой состава анализ яьй, цул совгlа хlанзарча нохчий алфавитацареи орфографецареи керттера кхоачамбоацараш а гучадаьхад, хlаьта уж дlадахара наькъаш а белгалдаьд.

Из болх шерра пединституте, педучилище фонетика курс хьехаши орфографии йоазон истории lомадечеи шерра юкъехкувларгба наьна мотт хьехача хьехархоша.

С. ЭЛЬМУРЗАЕВ,
Нохч-Гlалгlай историеи, меттеи, литератураи lилма-тохкама института lилман болхло.

ШИ НОВКЪОСТ

Дукха ха яц Грозне газораспределительни станци хьалъяь. Из дегlаярца цхьана лакхъеннай болхлой говзал, царех дика специалисташ хиннаб. Царех ба Тимофеев Владимири Инсаев Суламбики. Хьалхарвар — трубоукладчик, шоллагlавар — экскаваторщик.

...Цхьан дийнахьа укх тайпара гlулакх хилар. Тимофеев Владимир отпуске вахавар. Озек-Суат яхача районе газ дlаух, аьнна цlаьхха телеграмма ера магистральни газопроводий управлене. В. Коваленкос кулгалду аварийно-ремонтни бригада цига ремонт е яха кийчъелар. Цхьабакъда, трубоукладчик воацаш вар. Цигга новкъостала вера Суламбик.

— Со воагlаргва шуца, — аьлар цо, — со экскаваторщик вале а из болх бе ховргда сона.

Ремонт ханнахьа йир. Шийна а ший новкъоста а хьалхара болх беш вар Инсаев. Отпускера хьавенача Владимира чlоагlа баркал аьлар цунна. Цу хана денз кхы а чlоагlделар царна юкъера доттагlал.

Моллагlа болх бой а шоашкара хьокхамаш гойташ къахьег шин новкъоста. Дукха ха йоаццаш магистральни газопровода управлене Сийлен грамота еннай Суламбика, хlаьта Владимира чlоаггlа баркал а аьлар.

Шаккхе а шишша балха говзал йолаш ва, хlаьта цхьаькха а балха говзал lомае дош а деннад цар.

Доккхий толамаш доахаш накъа бахаб уж парте XXII-ча съезда. Коммунистически къахьегама ударникий сийлен цlи яккхара чlоагlа къовсам лоаттабу Владимиреи Суламбикеи.

Н. САФРОНОВ.

Цхьан районера

Дукха еза професси

Дукккхача наха езаеннай Первомайски продмага заведующи Евлоева Тайхьант. Дукха ха яц цо торговле болх бу. Цхьабакъда, тика чура порядок нахаца безаме хилар, наьха йоакхо яр бlаргадайча, Тайхьант дукха хана денз болх беш я аьнна хеталу.

Дика lомаяьй нов. Евлоевас советски торговле бокъонаш, кхачан товараш, цар ассортимент. Къаьстта дукхагlа лоархlам бу цо махбара культура лакхъяра.

Дика къахьегама хьокхамаш а доахаш, накъа енай Тайхьант Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дузача денга. Наьха хьашташ дика lалаш а деш тlеххоачашъяьй цо 10 бетта йола товарооборота план.

Иштта дика леладу цо дешара гlулакх а. Укх шера сайрийнарча школе дешаш 10 класс яккха лаьрхlад Тайхьанта.

М. БАЗГИЕВА,
Первомайски районни аптека ассистент.

☆

Мехкараша толамаш доах

50-нел совгlа йоl я Первомайскерча слюдяной цехе болх беш. Хьинаре къа а хьегаш щипальщицай говзал lомаяьй лоаццача хана цхьаболча мехкараша. Царех я Гаракоева Хьава, Мусиева Лида, Героева Тамара, Пугоева Мадинат, Костоева Аьсет, Пугоева Маржан, иштта кхыбараш а. Цар дийнахьа 630 грамм даккха дезача 690—700 грамм слюда цхьалха доаккх.

Сийлахь - боккхача Октябра 44 шу дизара сийна лаьцача яхье доккхий толамаш даьхад Мерешкова lашата, Пугоева Лемкас, Костоева Лемкас, иштта кхыбараша.

Кхы а дикагlа тоалургда тха балха гlулакхаш шоллагlа йола смена хьайийлача. 50-нега дlакхаччалца кагий кхалнах тlакхетаргба тха коллектива.

ХУЧБАРОВА Казбан,
слюдяной цеха весовщица.

☆

Ильича лампочка—лоаман юрта

«Сельэлектрострой» треста болхлоша хоза совгlат деннад Первомайски района Даьттагlа бахача наха. Дукха ха йоаццаш цу юртарча наьха квартираш сийрдаьяхар Ильича лампочкаша.

Дег тlара баркал йоах тха юртахоша Товсултанова Германа кулгалдеча бригада болхлошта нн. Тимарова, Сурхоева, Гилхоева. lалаьмате халача хьалашка лоаццача хана юрта электричество йилла яьлар Товсултанова бригада.

Я. ЧАПАНОВ.
М. ПИДИЕВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

1957-ча шера 16 феврале хинна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ ларде а лаьца, хига ца вуйташ саг кlалхара воаккхача хана майрал, денал, хlама дика дагадоагlаш хилар хьахьокхарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума цlерах «Хига ца вуйташ саг кlалхара ваккхарах» яха медаль еннай Грозне Октябрьски районе вахача Умаев Ибрахlима Алексейна.

* * *

Ваь шовзткъе итт шу доалача денца дийззаь, РСФСР Главнефтеснаба системе дукхача шерашкахь цо дика болх бар белгал а доаккхаш, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота еннай Главнефтеснаба Грозненски Управлене начальника Комаров Сергей Ивановича.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тоалургья, хозлургья вай Грозный

КПСС Программа тlа боккха теркам бу халкъа вахара хьал тоадара. Цу тlа оттадаьд бахача наьха хьал тоадара эггара доккхагlа дола хlанзара декхар — уж квартирашца lалашбара декхар, коммунальни боахам кхы а лакхбара, медицински учреждениеш, школаш, берий бешамаш, яслеш, общественнии, кхачани, торговлеи предприятеш дукхагlа хьалъяра дешаш.

Уж декхараш кхоачашдеча боккха лоархlам ба моттигерча Советий.

Грозненски горсовета исполкомо отта а яь, чlоагlъяьй 1959—1965 шерашка нах чубаха а культурни-бытовой а гlишлош хьалъяреи Грозный тоаяреи план. Цу плана тlа керттера моттиг лоац наха чубаха цlенош хьалдаро. Из план кхоачашъярга дlадохийтаргда 128 миллион сом. Цу хана чухь городе хьалдергда паччахьалкхен капитальни вложеней чотах 736 эзар квадратни метр цlеноши банко луча ссудах а шоаш lоадаьча рузкъах а бахача наха 325 эзар квадратни метр цlеноши.

Хlанз городе вахача цхьан сага сих юккъера лаьрхlача 6,4 квадратни метр чуваха моттиг кхоач. Хlара сагага 9 квадратни метр кхоачаргйолаш кхы тlа а 830 эзар квадратни метр цlенош хьалде деза, цу хана чухь тlаккхетаргболча наьха лоархlам а беш.

Дикка дукха цlенош хьалдергда моттигерча советашка гlолла. 1959 шера 4,3 эзар квадратни метр мара нах чубаха цlенош хьал ца даьча метта, 1960 шера 13,6 эзар квадратни метр цlенош хьалдир Грозненски городской Совето, хlаьта 1961 шера 28,9 эзар квадратни метр цlенош хьалдергда.

Нах чубаха цlенош дуккха а дукхагlа долча даькъе мукъа йолча моттигашка хьалдергда, махулла кlезига долаш дола цlенош а дохадеш. Цlенош хьалдергда керттерча даькъе: Окружной улицагlа, Катаяма цlерахча кердача поселке, Черноречье поселке, Ташкала поселке, Калинина цlерахча поселка къулбехьен-малхбоален даькъ тlа. Города юкъерча моттигашка цlенош хьалдергда: Комсомольски, Ленинеи Менделеевеи цlерахча улицашка, Орджоникидзе проспекта тlа.

Города Грозне нах чубаха цlенош хьалдеш а городе баха нах бебаш а хиларо дlадех городе бахача наха дикагlа гlулакх де йиш хургйолаш коммунальни боахам дегlабоалабелга.

1959—1965 шерашка оттаяьча планах коммунальни боахам дегlабоалабеш 21,8 миллион сом дlадохийтаргда.

Боккха теркам бу города транспорт дегlайоалаяра. Трамвайни паркага дlадохийтаргда 5,6 миллион сом. Черноречье, Ташкала, Калинина цlерахча поселкашка, хиланза яргйоацача города кхыча моттигашка а трамвай юлларгья, 30,5 километр совгlа троллейбусни лини юлларгья, Сталински районера Ленина улицагlа чакхъяллалца, машиннаькъа вокзалера денз Старопромысловски районе кхаччалца, кхычахьа а. Октябрьски район города центраца ювзаргйолаш Ленина цlерахча улицагlа гlолла транспортни бувзам хургба.

Дlахо а дегlайоалаергья газовии тепловойи сеташ, хlараяр 59 километр йолаш шеръергья уж. Царел совгlа дийнахь-бус 1,5 тонн коача газ чуйоттаргйола газонаполнитель станци хьалъергья. Ворхl шера цу гlулакхашка дlадохийтаргда 1,3 миллион сом. Газовии тепловойи сеташ шеръяро йиш хулийтаргья нах чубахача цlеношта чехкагlа газификации теплофикации е. Коачача газаца нах чубахача цlеношта газификаци елга чlоаггlа дегlадоагlаргда. 25200 квартирана. «Красный молот», ЦРМЗ яхача заводий котельнешта газификаци ергья, кlурзи доми хургбоацаш дикка цlендергда городера фо. 1965 шу йистедоалаш городе хьалъяь йоахаргья 12160 моттиг йола 22 юкъарча дешара школа, 1040 моттиг йола болх беш болча кагирхой ши школа, 5220 моттиг йола 16 интернат.

Республикерча школашка кхаь сменах хьехилга дlадоаккхаргда, школаш ерригаш а цхьайтта шера политехнически дешар дешаргдолаш хургья.

Керттерча даькъе школаш хьалъергья гlишлош еш латтача районашка: Кердача Алде, Окружной улицагlа, Катаяма цlерахча кердача поселке, Калининеи Бутенкои цlерахча а Стари поселкашка, Иванова городоке, города юкъерча моттигашка.

Города предприятешка болх беш 56 эзар кхалсаг я, цар бераштa берий бешамашкеи яслешкеи 13 эзар моттиг эш. Цудухьа кхы тlа а городе хьалъе лерхl 1725 моттиг йола берий 16 беши 1200 моттиг йола 13 яслии. Уж керттерча даькъе хьалъергья: Черноречье поселке, Калинина цlерахча поселке, Катаяма цlерахча кердача поселке, Сталински районе, кхычахьа а.

Бахача наха деш дола медицински гlулакх тоадара а боккха лоархlам бу. Больницаши берий учрежденеши хьалъярга ворхl шера дlадахийта лерхl 6,3 миллион сом.

Чlоаггlа теркам бу города торговли шеръяра. Цу юкъагlа хьаергья 85 магазин, 3960 моттиг шеръергья общественни кхачан предприятеш. Города юккъе хьалдеш латтача вlаштlара даьча цlеношка кlалхарча этажашка столовеши магазинаши йохкаргья, хlаьта города йистошка царна лаьрхlа къаьстта цlенош хьалдергда. Товарооборот шозза лакхлургья.

Шоай дукха еза город тоаеча чlоагlа дакъа лоац промышленни предприятей коллективашеи бахача нахеи.

Партеи Советски правительстваи хадданза йоакхо еш хиларах ди тlехьа тоа а лу, хозагlа а хул вайна дукха еза Грозный.

Н. АРТАМОНОВА,
Грозненски горплана председатель.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цlерахча кинотеатре.
Йоккха зал — «Зlамига оалхазар».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
№ 1 йола зlамига зал — «Дага доацача хlамаех йиза я улица».
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
№ 2 йола зlамига зал — «Дон сезар де базан».
Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.
№ 3 йола зlамига зал — «Карновальни бийса».
Долалу: 1,15, 3.15, 7.15, 9.15.
«Балтийски сигале» (2-гlа сери).
Долалу: 5.15.

«Родина» яхача кинотеатре
Берий сеанс — «lодика хийла шун кхокхарч».
Долалу: 9.
«Зlамига оалхазар».
Долалу: 11, 1, 3, 5.15, 7.15, 9.15.
«Грузе курорташка гlолла» — дlаьхдаь сеанс.
Долалу: 9.15.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48, партейни вахареи, экономикаи, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цlерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02195. Заказ № 6018